

NACIONALINIS
M. K. ČIURLIONIO
DAILĖS MUZIEJUS
KAUNAS
2016

Kazimieras Stabrauskas –

M. K. ČIURLIONIO MOKYTOJAS

UDK

Parodos kuratorė, katalogo sudarytoja ir tekstų autorė
Curator of the Exhibition, compiler of the catalogue and text writer

Vilma Kilinskienė

Kalbos redaktorė | Text editor

Aurelija Gražina Rukšaitė

Dailininkė ir maketuotoja | Editorial design and layout

Milda Kairaitienė

Fotografai | Photographs

Rimantė Pranciška Ropytė

Audrius Kapčius

Skaitmeniniai vaizdai | Digital imagery

Edgaras Austinskas

Vaizdų redaktorius | Image editor

Raimundas Austinskas

Vertėjas | Translator

Robertas Lisickis

Vertimo redaktorės | Translation editors

Elena Trečiokaitė

Liudmila Udalova

Parodai eksponatus skolino | Exhibits lent

dr. Jaunius Gumbis ir Rolandas Valiūnas

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

Rėmėjai | Sponsors

Lietuvos kultūros taryba

„Valiunas Ellex“

dr. Jaunius Gumbis

Rolandas Valiūnas

Consulado Honorário do Brasil em Vilnius

Valiunas Ellex

© Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, 2016

© Vilma Kilinskienė, 2016

© Milda Kairaitienė, 2016

ISBN

Turinys | Content

6 Foreword

7 Pratarė

8 Dr. Jaunius Gumbio įžanginis žodis

11 The introductory word of Dr. Jaunius Gumbis

14 The introductory word of Rolandas Valiūnas

15 Rolando Valiūno įžanginis žodis

17 Kazimieras Stabrauskas. Biografija

19 Kazimierz Stabrowski. Biography

22 The Creative Search

23 Kūrybinės paieškos

24 Artistic Characteristics

25 Meninis braižas

26 Stabrowski's ties with Lithuania and M. K. Čiurlionis

27 K. Stabrausko sąsajos su Lietuva ir M. K. Čiurlioniu

30 The first Lithuanian visual art exhibits

31 Pirmosios lietuvių dailės parodos

32 Fantasy Portraits

33 Fantastiniai portretai

34 The Mystical Capri Grotto and Creativity Touched by Death

35 Mistiškos Kaprio grotos ir mirties dvelksmo palytėta kūryba

36 The Painter's Legacy

37 Kūrinių likimas po menininko mirties

39 Katalogas | Catalogue

121 Iliustracijos tekste | List of Illustrations

123 Žodynėlis

124 Glossary

126 Bibliografija, paaiškinimai | Bibliography, Explanations

127 Asmenvardžių rodyklė | Index of names

Foreword

We hope that this catalogue shall, to its fullest extent, reveal the spiritual and philosophical journeys and the many years of creativity and vision of Kazimierz Stabrowski (1869–1929). Stabrowski was many things: a visual artist of Lithuanian descent, a symbolist and Secessionist, the founder of the Warsaw School of Visual Arts and the *Sursum corda* Fellowship of Visual Artists-Mystics, the teacher and friend of Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, and one of the first organisers, supporters, and participants of Lithuanian visual art exhibits. When compiling the present catalogue, our aim was to emphasise Stabrowski's contribution to the popularity of Lithuanian visual arts and its presence in the first Lithuanian visual art exhibits, as well as links to Čiurlionis' works and his artistic originality. We seek to reveal the style, creative value and incomprehensibly deep and complex world of the visual artist through his very valuable works of art.

The idea to compose this publication was inspired by the comprehensive and large collections of Dr. Jaunius Gumbis and Rolandas Valiūnas, who explain all of the curves in the artistic journey of Stabrowski. Based on these collections, on September 24, 2015, the M. K. Čiurlionis National Museum of Art unveiled the exhibit of Stabrowski's paintings right next to the permanent exhibit of his student, Čiurlionis. The exhibit showcases paintings that have inspired much of Čiurlionis' artwork and vice versa – the artistic visions of Čiurlionis were often the creative impulse of his teacher.

As soon as the works of the two artists were placed next to each other, it was as if a musical harmony was established among them, revealing their exceptional consonance, artistic intertwinement, and the threads that link them together. The two voices are strong as it is, but as a duet, it only emphasised the harmony, making it more mesmerising, more spiritual, and more profound. This is the story of how the works of Stabrowski and Čiurlionis were brought together and have thus disclosed the depths of each other's creativity. The harmony reveals the primordial mysteries and the essence that is encoded in them.

We thank "Valiunas Ellex", Dr. Jaunius Gumbis, and Rolandas Valiūnas for allowing Stabrowski's artwork to be exhibited in the museum and published in its catalogue. We also thank Jurgita Semenauskienė for the valuable information and useful remarks about this catalogue.

*Exhibition organised and publication composed by
M. K. Čiurlionis National Museum of Art*

Pratarmė

Tikimės, kad šis katalogas skaitytojams atskleis lietuvių kilmės menininko, Varšuvos dailės mokyklos ir dailininkų mistikų draugijos „Sursum corda“ („Aukštyn širdis“) įkūrėjo, M. K. Čiurlionio mokytojo ir bičiulio, pirmųjų lietuvių dailės parodų vieno iš organizatorių, palaikytojų ir dalyvių, simbolisto ir secesininko Kazimiero Stabrausko (1869–1929) dvasinių filosofinių ieškojimų ir ilgametės kūrybos puslapius. Sudarydami katalogą siekėme išryškinti K. Stabrausko indėlį į lietuvių dailės populiarinimą bei sklaidą pirmosiose lietuvių dailės parodose, sąsajas su M. K. Čiurlionio darbais ir kūrybinį menininko savitumą. Per aukštos meninės vertės kūrinius stengėmės atskleisti ne tik dailininko stilistinį braižą bei kūrybos vertę, bet ir nepaprastai gilų, sudėtingą jo vidinį pasaulį.

Sudaryti leidinį įkvėpė išsamios, ne vienerius metus formuojamos privačios dr. Jauniaus Gumbio ir Rolando Valiūno kolekcijos, atskleidusios K. Stabrausko kūrybinio kelio vingius. Šių kolekcijų pagrindu 2015 m. rugsėjo 24 d. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje šalia nuolatinės M. K. Čiurlionio kūrybos ekspozicijos buvo atidaryta jo mokytojo K. Stabrausko tapybos paroda, kurioje eksponuoti kūriniai kadaise įkvėpė ne vieną M. K. Čiurlionio šedevrą. Pastarojo meninės vizijos taip pat dažnai tapdavo jo mokytojo kūrybiniu impulsu. Greta atsidūrę menininkų darbai suskambo tarsi dvibalsė sutartinė, atskleidžianti nepaprastus jų tarpusavio sąskambius, kūrybinius persipynimus, jungiančias gijas. Du stiprūs balsai po vieną yra galingi, bet sutartinėje jie suskamba dar įtaigiau, giliau, dvasingiau. Taip ir šalimais atsidūrę K. Stabrausko ir M. K. Čiurlionio kūriniai dar labiau atvėrė vienas kito kūrybos gelmes, per tarpusavio sąsajas atskleidė pirmąpradžius slėpinius ir juose užkoduotą meno esmę ir prasmę, kurias užčiuopti bandoma šiame leidinyje.

Dėkojame „Valiunas Ellex“, dr. Jauniui Gumbiui ir Rolandui Valiūnui už suteiktą galimybę eksponuoti ir publikuoti K. Stabrausko kūrinius parodoje ir jos kataloge. Taip pat nuoširdų ačiū tariame Jurgitai Semenauskienei už vertingą informaciją ir taiklius pastebėjimus, rengiant šį katalogą.

Parodos rengėjai ir leidinio sudarytojai

Visų pirma, norėčiau išreikšti nuoširdžią padėką Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktoriui p. Osvaldui Daugeliui, šio leidinio sudarytojai ir parodos „Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionio mokytojas“ kuratorei p. Vilmai Kilinskienei bei visam muziejaus kolektyvui už atsidavimą ir pastangas sudarant šį leidinį, ruošiant jo tekstus bei organizuojant kataloge pateiktų kūrinių parodą.

Šio leidinio pavadinimas atskleidžia esminę jo mintį – nėra autoriteto ar idealo, kuris nebūtų turėjęs savo autoriteto. Dailininkas Kazimieras Stabrauskas buvo fundamentali asmenybė. Tai, kad šalia šio tapytojo vardo minimas ir jo mokinys, nemenkina paties K. Stabrausko talento, o atvirkščiai – išdidina ir išgilina jį. K. Stabrauskas buvo lietuvių tautos genijaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio mokytojas. Jo dėka šiandien galime ne tik klausytis M. K. Čiurlionio kūrybos, bet ir žavėtis jo tapybos darbais. Tikiuosi, kad šis leidinys, persmelktas K. Stabrausko neišsemiamos intuicijos vaizduotės išraiškos, atskleis ne tik jo, kaip M. K. Čiurlionio mokytojo, reikšmę Lietuvos kultūrai, bet ir prasmingą bei taurią K. Stabrausko kūrybos visumą.

Tai, ką matai, priklauso nuo to, ko ieškai žvilgsniu. K. Stabrausko paveikslai – neišsemiamo simbolizmo pavyzdys. Simboliai K. Stabrausko kūriniuose grąžina žvilgsnį prie žodžiais nenusakomos vienovės su paveikslo vaizdu. Paveikslų laukas nuo tiesios realybės išsiplečia ir galima jausti kaip žvelgiant į juos ryškėja sąmonės viršūnės. K. Stabrausko kūryba atveria būties trapumą, paslaptinę gyvenimo mistiką – tuo pačiu gilina sielos jautrumą. Kai kuriuose K. Stabrausko paveiksluose, tokiuose kaip „Vezuvijus“, „Tolumos“ ar „Grotas“ vaizdinio pradžia prasideda neryškiame laiko ir erdvės taške, ryškėdama sklinda, siekia horizontus, o tuomet susiliejant linijoms vaizdas lyg būties mistikos pakylėtas atskleidžia akimirkos silpnumą. Tai skatina iš žmogiškojo jutimo tamsos, šešėlių pažvelgti į būtį ir gyvenimo prasmę.

K. Stabrauskas sugeba nuo tiesaus nepaprasto paprastumo pereiti prie gilėjančios prasmės. Iš pažiūros realistinis vaizdas jo paveiksluose perteikia pamatomą, suvokiamą, pajuntamą simbolizmo be simbolių turinį. Bekūniai praeiviai paveiksle „Rytietiška aikštė“ išreiškia dvasinės būties svarbą. Abstrakčiai, bet iškalbiai nutapyta rožių žiedų puokštė atskleidžia materialaus pasaulio trapumą. Visa, kas žmogui kuriuo nors būdu yra svarbu, randa savo prasmę simboliuose – didingose kalnų viršukalnėse, šešėliuose prie fontano, saulėlydžio mistinėje tikrovėje, griuvėsiuose ir kitose simbolinėse atramose. Simbolizmas, kaip interpretavimo menas, gilina sąmonės vaizdinio gylį. Žiūrėdamas į K. Stabrausko kūrinius patiri būsenas, kurias tarsi persmelkia grožis ir prasmė, nors, atrodo, nepamatai nieko neįprasto – tik kasdienišką akimirką rudens peizaže ar spalvingą pavo plunksną.

Simbolizmo estetika, išsiraizgiusi visoje K. Stabrausko kūryboje, it sąmonės branduolys išsišakoja jo paveiksluose. Kūriniuose galima rasti ir jo paties, ne tik fantazijos, bet gyvenimo dalį. Paveiksluose, lyg metraštyje, užfiksuotos svarbiausios K. Stabrausko kelionės, teosofijos laikotarpis ir mylimi žmonės. Kataloge esantys kūriniai tarsi atspindi tiek vidinį, tiek išorinį pasaulį, kuris baigiamas apibendrinančiu, paskutiniu žvilgsniu į tolį. Mįslinga, belaikė erdvė, sukabinta nematomais saitais su dabartimi ir amžinybe, atspindi paveiksle „Varnos“. Mirties nuojauta atskleidžiama per žvilgsnį į tolį. Žiūrint į šį paveikslą jauti vienatvę, prasmingą būtį su savimi ir lyg įsikūniji į tas varnas – žvelgi į melancholišką, liūdną erdvę stengdamasis per plyšelį, ten kažkur tolumoje pamatyti gyvenimo prasmės galutinį rezultatą. Tokia visuma, nutapyta akimirkos galia ir energija, kelia neapsakomą žavesį tuo, ką matai.

K. Stabrausko teptuką drobėje vedžiojo ne regimojo pasaulio paviršutiniškumas, o intuityvumo pradas. Intuityvumą, kaip savęs pažinimo raktą, K. Stabrauskas stengėsi sąmoningai suprasti. K. Stabrausko noras pačiam su savimi susipažinti lėmė tokią daugiasluoksnią, spalvingą kūrybą, kuri kartais netelpa į sąmoningo supratimo rėmus, tarsi pabrėžiant, kad jo kūrybinė išraiška buvo platesnė nei intuityvi kompetencija. Čia tarsi paliekama užduotis mums iki galo paaiškinti jo darbų prasmę.

K. Stabrausko kūrybinis kelias parodo, kokius aukštus reikalavimus jis sau kėlė ir kiek daug iš savęs reikalavo – tarsi norėdamas kažką gilaus savy apie save surasti. Jo intuityvaus pažinimo kelias prasideda be galo spalvingais kūrybiniais potėpiais, o baigiasi vos kelių spalvų prasminga gama: juoda, pilka, žalia. Tos pačios trys varnos, žiūrinčios į skirtingas puses, tarsi parodo K. Stabrausko gyvenimo ieškojimų rezultatą – savęs supratimą iš visų pusių. Kaip trijų varnų žvilgsniai, nors nukreipti į skirtingas paveikslo erdves, mato tą patį, taip K. Stabrauskas save išžvelgė per tapybos, teosofijos, pedagogikos, ezoterikos ir misticizmo puses. Intuityvizmas leido jam pačiam suprasti, kad jis nuėjo pilną ir labai prasmingą gyvenimo kelią.

Simboliais, it sąmonės žaibais ir intuityviais vaizdiniais savo kūriniuose K. Stabrauskas sužavėjo Europą. Sunku rasti kitą, jam prilygstantį dailininką. Neveltui K. Stabrauskas buvo Varšuvos dailės mokyklos įkūrėjas ir direktorius. Pedagogika, kaip ir tapyba, buvo labai svarbi jo pilnaverčio gyvenimo dalis. K. Stabrauskas buvo mokytojas iš prigimties ir pašaukimo. Jei ne jis, M. K. Čiurlionį, matyt, pažintume tik iš nuostabių ir vaizdingų garsų simfoninėse poemose, o Jūros sonatos drobėje pamatyti negalėtume. Ypatinga jungtis tarp K. Stabrausko ir M. K. Čiurlionio – tai didelio žavesio vertas mokytojo ir mokinio santykis.

Tikras mokytojas nerodo, neaiškina, o įkvepia. M. K. Čiurlioniui besimokant Leipcige trūko kūrybinės laisvės - dėstytojai kūriniuose jam neleido bandyti prabilti savu balsu, t.y. pasakyti ką nors nuo savęs. K. Stabrauskas, atvirkščiai, kaip tikras mokytojas, suprasdamas M. K. Čiurlionio kūrybinę proveržą, paliko jam laisvę pačiam ieškoti išraiškos formų. K. Stabrauskas vertino savo mokinio savitumą ir kūrybos turtingumą. Tokiu būdu, K. Stabrauskas išvystė M. K. Čiurlionio kūrybinį pradą, aukštą kokybę ir atvedė M. K. Čiurlionį į pirmąsias dailės parodas.

Tikras ir prasmingas mokytojo ir mokinio ryšys – tai partnerystė ir bičiulystė. Gal net kai kas daugiau – iš abipusio rūpesčio, noro perduoti žinias, siekio įkvėpti ir pasiaukojimo toks santykis perauga į ypatingą kūrybinį ryšį. Nenuostabu kodėl mokiniui peraugus mokytoją, pastarasis džiaugiasi – džiaugiasi nesavanaudiškai, nuoširdžiai – it dėl savęs. Visi mes turėjome / turime tą vieną mokytoją, kurio pritarimo nuolat siekiame, į kurį įsitveriamo sunkios minutės akivaizdoje, kurio dėmesio vertais norime būti. Mokytojas siekia apsaugoti mokinį, išsaugoti jo asmenybę ir perduoti tai, ką turi geriausio. Ilgainiui ir pats mokiny, vertas puikaus mokytojo, vidiniais ryšiais perduoda jam kažką ypatingo.

K. Stabrausko ir M. K. Čiurlionio ryšį puikiai iliustruoja M. K. Čiurlionio pieštas nedidelis eskizas vitražui. Vienoje jo pusėje kūrėjas lipdo figūrą, kitoje – figūra, įgavusi formą it žmogaus, kala kūrėjo atvaizdą. K. Stabrauskas buvo M. K. Čiurlionio tapybos įkvėpėjas. M. K. Čiurlionis savo mokytojo kūriniams suteikė minčių skrają ir paslaptinę. Lietuvos kultūrai kiekvienas iš jų yra reikšmingas kitaip. Svarbiausia suprasti, kad žavesį keliantis mokytojo ir mokinio ryšys sukūrė ne vieną, o du puikius dailininkus, t.y. K. Stabrauską – M. K. Čiurlionio mokytoją ir M. K. Čiurlionį – K. Stabrausko mokinį.

Man, kaip teisės filosofijos mokslininkui, prasmingą susižavėjimą kelia K. Stabrausko daugiasluoksniai simboliai, intencijos spalvinės išraiškos, filosofinis požiūris į būtį, gyvenimo trapumą ir prasmę bei atsidavusi mokytojo veikla.

Šis leidinys tarsi K. Stabrausko intelektualus raginimas bei postūmis pažinti mūsų pačių vidinį gyvenimo grožį bei prasmę, o svarbiausia – kūrybinis palinkėjimas gyventi patiems su savimi susipažinus.

Dr. JAUNIUS GUMBIS

First of all, I would like to express my sincere thanks to Osvaldas Daugelis, the director of the M. K. Čiurlionis National Museum of Art, to Vilma Kilinskienė, the compiler of this publication and curator of the exhibition ‘Kazimierz Stabrowski, the Teacher of M. K. Čiurlionis’, and to the entire team of the Museum for their dedication and efforts made in the preparation of this publication, compilation of its texts, and displaying on exhibition the works listed in the catalogue.

The title of this publication reveals its essential idea – there is no authority or ideal who would not have had its own authority. The painter Kazimierz Stabrowski was a fundamental personality. The fact that alongside the artist’s name his student has been mentioned, does not detract the talent of Stabrowski but, on the contrary, enhances and deepens it. Stabrowski was a teacher of Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, the artistic genius of the Lithuanian nation. Thanks to him, today we have an opportunity to listen to the musical creations of Čiurlionis and at the same time admire his paintings. I hope that this publication, permeated by an expression of inexhaustible intuition’s imagination of Stabrowski, will reveal not only his importance and value to the Lithuanian culture as the teacher of Čiurlionis, but also the meaningful and sublime creative entirety of Stabrowski.

What you see depends on what your eyes are looking for. Paintings of Stabrowski – example of inexhaustible symbolism. Symbols in the works of Stabrowski bring your gaze back to an undescribable unity with the picture scenery. The space of the paintings expands beyond the plain reality and, looking at them, you can feel emerging peaks of consciousness. The works of Stabrowski reveal the fragility and mystery of existence, the mystery of life. At the same time they increase the sensitivity of the soul. In some paintings of Stabrowski, such as Vesuvius, The Distances or The Grate, the spectacle starts with a soft focus on a point in obscure time and space. Becoming brighter it spreads to reach horizons and when the lines coalesce the image reveals the moments of weakness as if it was elevated by the mystery of existence. It encourages to look at the existence and meaning of life from the darkness and shadows of human sensations.

Stabrowski is incredibly talented to move from extraordinary simplicity to ever deepening meaning. A seemingly realistic view in his paintings conveys the substance of symbolism without symbols that can be seen, perceived and felt. Transparent and abstract bypassers in The Eastern Square express the significance of the spiritual existence. A bouquet of leaning rose petals, painted in an abstract but eloquent manner, shows fragility of the material world. Everything that is important to a human being in any way finds its meaning in the symbols: the majestic mountain peaks, the shadows at the fountain, in the mystical

reality of the sunset and the ruins as well as in other symbolic arches. Symbolism, as the art of interpretation, makes the view of the consciousness deeper. Looking at the works of Stabrowski, you experience conditions as if you were permeated by the beauty and meaning, though it seems you did not see anything unusual, just everyday moment in an autumn landscape or a colourful peacock feather.

The aesthetics of symbolism, having innervated the whole creation of Stabrowski, unfolds in his paintings like a nucleus of the consciousness. In his works you can find a part of his own life, not only his imaginative fantasy. The paintings, like a chronicle, record the most important journeys of Stabrowski, his theosophical period and dear people he loved. The works included in this catalogue seem to reflect both the internal and the external world finally ending with the summarizing, last glance into the distance. Enigmatic, timeless space, coupled by invisible links with the present and eternity, is reflected in the picture *Blackbirds*. The feeling of death is disclosed through the gaze into the distance. Looking at this painting makes you feel solitude, meaningful existence with yourself and slowly you incarnate into these blackbirds: you look at the melancholic, sad space, trying to see the final result of the meaning of life through an eyelet somewhere far, far away in the distance. Such a whole painted by the power and energy of the moment raises the ineffable delight in what you see.

The brush of Stabrowski was guided on the canvas not by the superficiality of the visible world but by the spring of intuitivity. Intuitivity, as a key to the self-knowledge, was something that Stabrowski tried deliberately to understand. The desire of the artist to get acquainted with himself resulted in such a multi-layered, colorful creation, which sometimes does not fit into the frames of confines of the conscious mind, as if emphasizing that his creative expression was broader than just intuitive competence. It seems that here a task to explain the meaning of his works is left to us.

The creative way of Stabrowski shows what high standards he raised to himself and how much demanded of himself: as if he would have wanted to find something about himself deep inside himself. The path of his intuitive cognition starts with very colourful creative strokes of the brush and ends with a meaningful palette of just a few colours: black, grey, green. The same three blackbirds, looking in different directions, seem to show the search result of Stabrowski life – the universal self-understanding. Like the three blackbirds' glances, although directed to the different spaces of the painting, see the same thing, Stabrowski also saw himself through the aspects of painting, theosophy, pedagogy, esoteric and mysticism. Intuitivism allowed to realize himself that he had walked a full and a very meaningful way through life.

With symbols, like lightnings of consciousness and intuitive images in his works, Stabrowski fascinated Europe. It is hard to find any other equivalent painter. No wonder that Stabrowski was the founder and director of the Warsaw School of Visual Arts.

Teaching (along with painting) was a substantial part of his full-fledged life. Stabrowski was a teacher by nature and calling. If not him, we would apparently know Čiurlionis only from the beautiful and picturesque sounds in his symphonic poems but we could not see the *Sea sonata* on canvas. The special connection between Stabrowski and Čiurlionis is the relationship of the teacher and the disciple, worth of huge admiration.

A true teacher does not show or explain but inspires. During his studies in Leipzig Čiurlionis felt a lack of creative freedom: teachers did not allow him to try to speak his own voice, i. e. to say something from himself. Stabrowski, on the contrary, like a true teacher, realizing a creative breakthrough of Čiurlionis, offered him freedom to search for his own forms of expression. Stabrowski valued individuality and creative richness of his student. In this way, Stabrowski helped to develop the creative source of Čiurlionis to the high quality and led Čiurlionis to the first visual art exhibitions.

The real and meaningful relationship between a teacher and a student is partnership and friendship. Maybe even more: because of mutual concern, the desire to transfer knowledge, ambition to inspire and sacrifice, such a relationship develops into a special creative bond. It is no wonder why, when the student has surpassed the teacher, the latter is pleased – selflessly, honestly – as if he was for himself. We all had / have that one teacher, whose approval we always seek, whom we stick to in difficult times, and whose attention we want to earn. The teacher seeks to protect the student, to preserve his personality and to transfer the best things he has to offer. Eventually, the student himself, if he is worth of the great teacher, transmits him something special by these inner bonds.

The bond between Stabrowski and Čiurlionis can be perfectly illustrated by a small sketch made by Čiurlionis for a stained glass. On one side an artist models a figure, and on the reverse side it is the figure, having acquired the shape of a human being, which is sculpting the image of the artist. Stabrowski had inspired Čiurlionis for painting. Čiurlionis gave the creations of his teacher the flight of thought and mystery. Each of them is important to the Lithuanian culture in his own way. It is important to understand that this admirable bond between the teacher and the student created two artists instead of one, i. e. Stabrowski, the Teacher of Čiurlionis, and Čiurlionis, the Student of Stabrowski.

As a scholar of legal philosophy, I am in a meaningful admiration with the multilayer symbols, colour expressions of intuition, philosophical approach to existence, fragility and meaning of life, as well as dedicated teacher's activity of Stabrowski.

This publication may be Stabrowski's intellectual call and inspiration to know our own inner beauty and meaning of life, and (what is even more important) his creative wish that we live our lives after getting acquainted to ourselves.

Dr. JAUNIUS GUMBIS

The work of Kazimierz Stabrowski is an inseparable part of Lithuania's 20th-century cultural heritage. Stabrowski was an active supporter of and participant in the first Lithuanian art exhibitions (1907–1912), and an honorary member of the Lithuanian Art Society. Although he later withdrew from artistic life, the links between his life and work and Lithuanian culture inspire us to pursue more thorough in-depth studies of his artistic legacy.

Stabrowski's connections with Lithuania become clearer through the artistic standpoint of his like-minded former pupil Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. This link has been chosen as the theme for the exhibition "Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionis' Teacher" at the M. K. Čiurlionis National Art Museum, for it enables visitors to become acquainted with the Symbolist ideas and the aesthetic ideals which inspired Čiurlionis.

This catalogue presents 13 pictures from my personal collection. They are scenes that were inspired by the artist's journeys, romantic landscapes, portraits of women, and Symbolist compositions with figures of women. Among them is a portrait of Julia Stabrowska, the painter's wife, who was born in Kaunas and who participated together with her husband in the exhibition that was organised by the Lithuanian Art Society in 1908.

Some paintings by Kazimierz Stabrowski from the collection are being displayed to the Lithuanian public for the first time. I hope that this catalogue will facilitate the efforts by those who are interested in researching more deeply into Stabrowski's life and work. It will give art lovers more information about Stabrowski's philosophical and artistic standpoints, the various stages in the development of his art, and the ties between his artistic work and Lithuania.

I am grateful to Osvaldas Daugelis, the director of the M. K. Čiurlionis National Art Museum, for our long cooperation and for his weighty contribution to the organisation of this exhibition. My thanks also go to the art researcher Vilma Kilinskienė, the curator of the exhibition, for her diligent and professional work. I would like to sincerely thank everyone who has contributed to the implementation of the exhibition and the preparation of this catalogue.

ROLANDAS VALIŪNAS

Kazimiero Stabrausko veikla ir kūryba yra neatsiejama XX a. pradžios Lietuvos kultūros paveldo dalis. Jis buvo aktyvus pirmųjų lietuvių dailės parodų (1907–1912) rėmėjas ir dalyvis, Lietuvių dailės draugijos garbės narys. Nors vėliau Stabrauskas iš lietuvių dailės gyvenimo ir pasitraukė, jo biografijos ir kūrybos sąlyčiai su Lietuvos kultūra inspiruoja gilesnėms jo meninio palikimo studijoms.

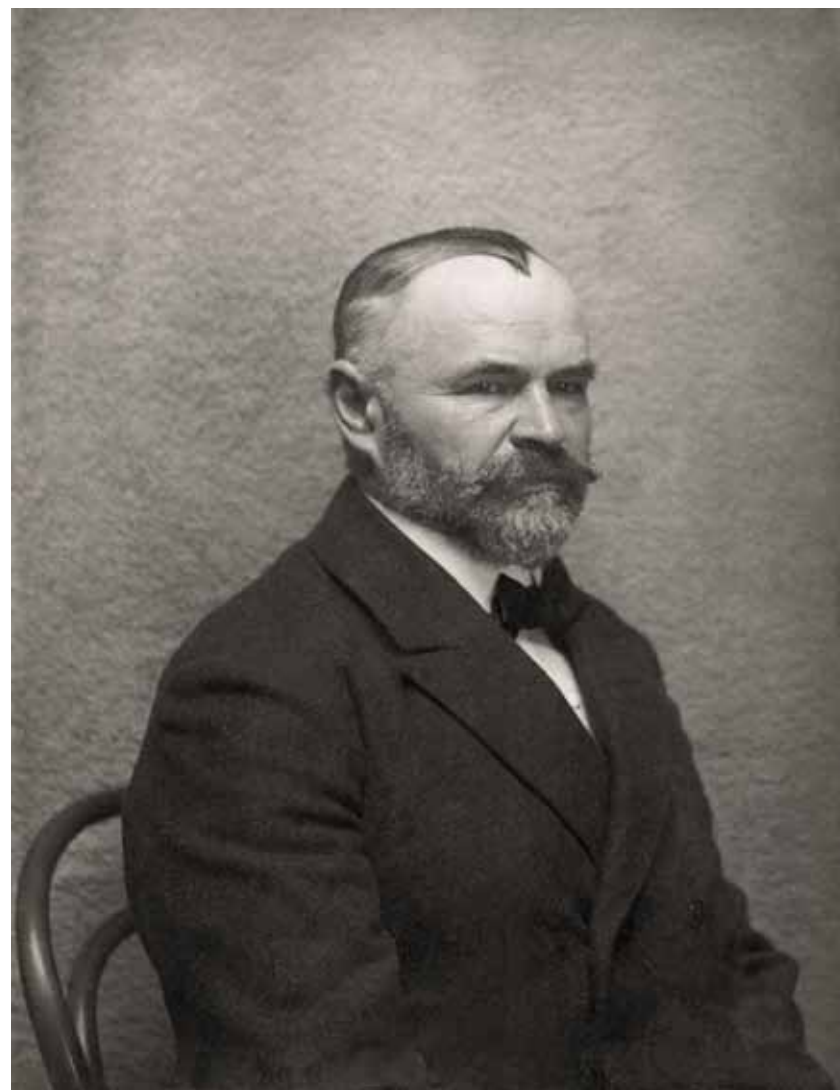
Stabrausko sąsajos su Lietuva taip pat ryškėja per buvusio jo mokinio ir bendraminčio – Mikalojaus Konstantino Čiurlionio – menines pažiūras. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus erdvėje veikusioje parodoje „Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionio mokytojas“ buvo pasirinktas būtent šis akcentas, leidęs ekspozicijos lankytojams susipažinti su simbolistinėmis idėjomis ir estetiniais idealais, savo laiku įkvėpusiais ir Čiurlionį.

Kataloge pristatoma trylika Stabrausko paveikslų iš mano asmeninės kolekcijos. Tai dailininko kelionių įkvėpti peizažai, romantiniai gamtovaizdžiai, moterų portretai ir simbolistinės kompozicijos su moterų figūromis. Tarp jų – ir dailininko žmonos, Kaune gimusios skulptorės Julijos Stabrauskienės, kuri kartu su vyru dalyvavo 1908 m. Lietuvių dailės draugijos parodoje, atvaizdas.

Dalis kolekcijoje esančių Kazimiero Stabrausko paveikslų Lietuvos publikai pristatyti pirmą kartą. Viliuosi, kad kūrinių katalogas palengvins paieškas tapytojo biografija ir kūryba besidomintiems tyrėjams, o dailės mylėtojams suteiks žinių apie Stabrauskui imponavusias filosofines ir menines pažiūras, jo kūrybos etapų ypatybes ir meninės veiklos ryšius su Lietuva.

Dėkoju Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktoriui Osvaldui Daugeliui už ilgalaikį bendradarbiavimą ir svarų indėlį organizuojant parodą. Padėkos žodžius skiriu ir parodos kuratorei, menotyrininkei Vilmai Kilinskienei už profesionaliai ir stropiai atliktą darbą. Tariu nuoširdų ačiū visiems, prisidėjusiems prie parodos įgyvendinimo ir prie katalogo parengimo darbų.

ROLANDAS VALIŪNAS

KAZIMIERAS STABRAUSKAS (1869–1929)
KAZIMIERZ STABROWSKI

Kazimieras Stabrauskas. Biografija

Kazimieras Stabrauskas gimė 1869 m. lapkričio 21 d. pasiturinčių žemvaldžių šeimoje Gardino gubernijoje, Kruplėnuose. Jo tėvas Antanas Stabrauskas buvo Rusijos armijos karininkas, o mama Sofija buvo kilusi iš dvarininkų Pileckių giminės.

Vaikystę mažasis Kazimieras praleido tėvų dvare Kruplėnuose. Septynetą metų nuo 1880-ųjų mokėsi Balstogės realinėje gimnazijoje, o 1887 m. buvo išsiųstas studijuoti į Peterburgo dailės akademiją pas Pavelą Čistiakovą.

Studijos buvo itin sėkmingos. Jau 1890-aisiais jaunas menininkas buvo pastebėtas ir apdovanotas sidabriniais medaliais už kūrinių „Vyras, tempiantis lyną“. 1892-ųjų kūrybinius bandymus vainikavo net du sidabro medaliai, 1893 m. – dar vienas. 1894 m. menininkas pelnė pagrindinį aukso medalį už diplominių baigiamąjį darbą „Mahometas dykumoje, arba Pabėgimas iš Mekos“. Kartu su medaliu jam buvo suteiktas I laipsnio klasikinio dailininko titulas.

Netgi jau tapęs diplomuotu dailininku, K. Stabrauskas savo noru toliau tęsė studijas reformuotoje Peterburgo dailės akademijoje. Šįkart pas Ilją Repiną. Savo mokytojo dirbtuvėse Kazimieras 1896 m. nutapė garsųjį Kaune gimusios būsimos žmonos, su kuria susipažino akademijoje, atvaizdą, pavadintą „Tamsiaplaukės moters portretu“. Paveikslas iškart buvo eksponuotas tais metais Dailės akademijoje vykusiame parodoje ir pelnė visuotinį pripažinimą. Po beveik šimto metų, 1989-aisiais, kūrinys dar kartą eksponuotas toje pat vietoje, žymių akademiją baigusių lenkų tapytojų kūrinių grupinėje parodoje.

1897 m. vasarį, Peterburgo Dailės akademijoje kilus neramumams, K. Stabrauskas išvyko mokytis į Paryžių pas Jeaną Josephą Benjaminą Constant'ą ir Jeaną Paulį Laurens'ą.

Paryžiuje menininkas susidomėjo intuityvizmo filosofija, Anri Bergsono idėjomis. Toliau formavosi K. Stabrausko antiracionalistinės nuostatos, atsiradusios jau jo kelionių po Rytus 1893-aisiais, kai rinkosi medžiagą būsimam diplominiam darbui, metu. Po Paryžiaus Kazimieras savo kūryboje ėmė dar labiau pabrėžti po regimąją tikrovę slypintį intuityvų giliąprasmį pradą. Remdamasis Anri Bergsono nuostata, kad menas yra autentiškos filosofijos idealas, K. Stabrauskas savo kūriniuose stengėsi išryškinti meno ir filosofijos giminingumą, neatsiejamumą.

Po metų grįžęs į Peterburgą, Kazimieras kasmet dalyvaudavo Dailės akademijos rengiamose „Pavasarinėse parodose“. 1900-aisiais jis dalyvavo Pasaulinėje parodoje Paryžiuje, kur laimėjo sidabro medalį už kompoziciją „Kaimo tyla“.

Dailininkas gyveno aktyvų parodinių gyvenimą, eksponavo savo kūrinius tiek Peterburge, tiek visoje Europoje, įskaitant ir Lietuvą. Jo paveikslų XX a. pr. įsigijo solidžios Europos meno galerijos, tokios kaip Naujoji pinakoteka Miunchene (1901 m. po tarptautinės parodos įsigijo paveikslą „Baltoji Peterburgo naktis“) ar Venecijos Šiuolaikinio meno galerija (1903 m. po tarptautinės parodos įsigijo paveikslą „Sutemos Lazienkose“).

Greta praktinės kūrybos K. Stabrauskas užsiėmė ir meno kritiko veikla. Jis recenzuodavo Peterburge vykusias parodas, skelbdavo kultūrinėje spaudoje straipsnius apie meną ir filosofiją.

1902 m. K. Stabrauskas persikėlė į Varšuvą (ten gyvendamas, vasaros mėnesius leisdavo tapydamas Lūznavos dvare, Latvijoje). Kaip tik ten vedė savo sužadėtinę Juliją Janišauskaitę. Tais pačiais metais Kazimieras tapo lenkų meno draugijos „Sztuka“ nariu.

Su gyvenimu Varšuvoje siejamas aktyviausias, brandžiausias menininko kūrybos ir pedagoginio darbo etapas. 1903 m. čia jis įkūrė Dailės mokyklą ir tapo pirmuoju jos direktoriumi bei mokytoju, savo žinias ir patirtį perteikusių daugybei šiandien žymių dailininkų, įskaitant ir M. K. Čiurlionį.

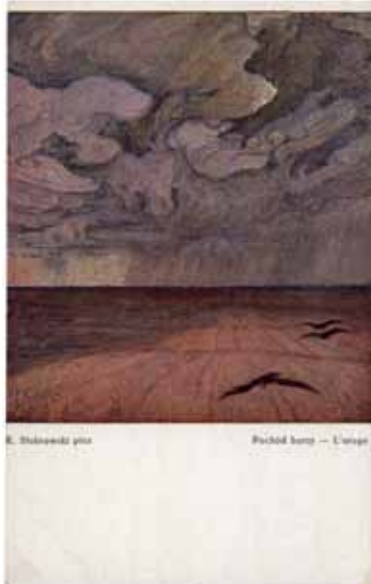
Bendraudamas su mokiniu iš Lietuvos, Kazimieras su kaunieta žmona Julija ir pats labai įsitraukė į lietuvių kultūrinį gyvenimą, jo puoselėjimą. 1907–1912 m. jis daug laiko praleido viešnagėse Lietuvoje, dalyvaudamas pirmųjų lietuvių dailės parodų organizavime. Tuo laikotarpiu K. Stabrauskas dažnai viešai deklaruodavo pats save laikąs lietuviu, atsakingu už tautos kultūros gaivinimą, tautinio meno skatinimą, jo sklaidą.

1909 m. K. Stabrauskas atsistatydino iš Varšuvos dailės mokyklos vadovo pareigų ir iki pat Pirmojo pasaulinio karo laiką leido aktyviai keliaudamas. Aplankė Prancūziją, Vokietiją, Švediją, Italiją ir jos salas, Ispaniją, Kanarų salyną.

Italijos salose, ypač Kapryje, dailininkas aktyviai reiškėsi kaip ezoterikų bendruomenės narys. Domėjosi betarpiškais tiesioginiais išgyvenimais, leidžiančiais suvokti giliausias tiesas, ir stengėsi tai perteikti savo kūryboje.

Pirmojo pasaulinio karo metu K. Stabrauskas ir vėl apsistojo Peterburge, kur 1915 ir 1916 m. buvo surengtos kritikų aukštai įvertintos ir plačiai rusų spaudoje komentotos dvi personalinės jo parodos. Dailininkas tiek aktyviai dalyvavo tuo metu Rusijoje gyvenusių lenkų kultūriniam gyvenime, tiek palaikė nuolatinius ryšius su rusų kolegomis. Buvo tapęs Archipo Ivanovičiaus Kuindži įkurtos meno draugijos nariu.

Po karo grįžęs į Varšuvą, vėl ėmėsi kelionių. Šįkart po Graikiją, Turkiją, Maroką, Bosniją, Švediją, Norvegiją, Kaprį, Kanarus. Kelionės ir jose patirti įspūdžiai įkvėpė menininką grįžus 1922 m. įkurti dailininkų mistikų draugiją „Sursum corda“ („Aukštyn širdis“). Mistika buvo bene svarbiausia jo kūrybos sudedamoji dalis iki pat gyvenimo ir kūrybos pabaigos. 1929 m. menininkas iškeliavo amžinybėn.

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Audra“ reprodukcija

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "The Storm"

Kazimierz Stabrowski. Biography

Kazimierz Stabrowski was born on November 21, 1869 into a family of wealthy landlords in Kruplany, Grodno Region. Stabrowski's father was Antoni Stabrowski, a soldier in the Russian military, and his mother was Sofia, who came from the Pileckis family, who were landlords.

Stabrowski spent his childhood in the his parents' manor in Kruplany. In 1880, he began his studies in the Białystok School of Natural Sciences. Seven years later, in 1887, he continued his studies in the Academy of Arts in St. Petersburg, where he was taught by Pavel Chistyakov.

Stabrowski was especially successful in his studies. The young painter was noticed very early on in his career and in 1890, he received his first silver medal for his work of art entitled *Man Pulling a Rope*. In 1892, he received two more silver medals for his artistic endeavours, continuing to receive yet another one in 1893. In 1894, Stabrowski received his first gold medal for his thesis entitled *Muhammad in the Desert*, also known as the *Escape from Mecca*. Along with the medal, he was also awarded the title of *First Degree Painter of Works of Classicism*.

Stabrowski became a certified painter, but despite his new status, he continued his studies in the reformed Academy of Arts in St. Petersburg. However, this time he was taught by Ilya Repin. In 1896, Stabrowski painted one of his most famous masterpieces – *Portrait of a Dark-Hair Lady*. It was the depiction of his future wife, who he had met in the academy. The painting was immediately brought into the exposition that was hosted in the Academy of Arts and received great public acclaim. Almost 100 years later, in 1989, the work of art was again exhibited in that same location among masterpieces of other famous Polish painters who have graduated from the Academy of Arts.

In summer of 1897, unease was forming in the Academy of Arts in St. Petersburg, so Stabrowski left for Paris to continue his studies. His teachers were Jean-Joseph Benjamin-Constant and Jean-Paul Laurens.

While in Paris, Stabrowski developed a great interest in the philosophy of intuitionism and in the ideas of Henri Bergson. He continued to develop his anti-rationalist ideas and notions, which he had picked up during his journeys in the Middle East in 1893. The purpose of this journey was to gather material for his upcoming final project at the academy. After Paris, Stabrowski's works began emphasising the origins of the deep and intuitive meaning behind the visible reality. Stabrowski's works of art underlined the inseparable nature of

art and philosophy, which is an artistic framework based on Henri Bergson's idea that art is the ideal of authentic philosophy.

After a year, Stabrowski returned to St. Petersburg and became an annual participant of the spring art exhibitions at the Academy of Arts. In 1900, he also took part in the Global Art Exposition in Paris, where he was awarded a silver medal for his artistic composition entitled *Silence of a Village*.

The painter lived a rather active life, travelling from one exposition to the other, showing off his masterpieces in St. Petersburg and the rest of Europe, including Lithuania. The 20th century was a significant time for Stabrowski because high-level art galleries in Europe began purchasing his artwork. For example, in 1901, following an international art exposition, the Munich Neue Pinakothek acquired Stabrowski's *White Night in Petersburg*, while the Gallery of Contemporary Art in Venice purchased *Twilight in Lazenki* in 1903, also after an international art exposition.

Stabrowski was not only a painter, but also an art critic. He primarily reviewed exhibitions hosted in St. Petersburg and wrote articles on art and philosophy for publications that discussed culture.

In 1902, Stabrowski moved to Warsaw and married his fiancée Julia Janiszewska. Even though the painter lived in Warsaw, he typically spent his summers painting in Lūznava, Latvia. During that same year, Stabrowski became a member of the *Sztuka* Polish Fellowship of Art.

It is believed that the time he spent in Warsaw was the most active and the most mature stage in his career as an artist and pedagogue. In 1903, Stabrowski established a School of Arts and became its first headmaster and teacher. Throughout his career as a pedagogue, he had passed on his expertise to many famous artists, one of whom was Mikalojus Konstantinas Čiurlionis.

His interactions with the student from Lithuania drew him and his wife closer to the cultural life of Lithuania and its preservation. Stabrowski frequently visited Lithuania between 1907 and 1912, taking part in the organisation of the first art exhibitions in Lithuania. During this time, Stabrowski often stated that he considered himself a Lithuanian, responsible for the cultural life of the nation and the promotion of national art.

In 1909, Stabrowski resigned from the position of Headmaster in the Warsaw School of Art and spent most of his time travelling until World War I. He travelled to France, Germany, Sweden, Spain, the Canary Islands, Italy and its islands.

When travelling to the Italian Islands, especially in Capri, he was actively involved as a member of the esoterist community. The painter was interested in the direct experiences that enabled people to comprehend the deepest of truths and was attempting to express them in his works.

During World War I, Stabrowski returned to St. Petersburg, where he hosted two personal exhibitions in 1915 and 1916, both of which received a lot of praise from the Russian media. The painter was actively involved in the cultural life of the Poles who were living in Russia at that moment and he also maintained close relations with his Russian colleagues. He also became a member of the art fellowship that Arkhip Ivanovich Kuindzhi established.

After the war, Stabrowski returned to Warsaw and started travelling again. This time he travelled to Greece, Turkey, Morocco, Bosnia, Sweden, Norway, and Carpi. The travels and all that the painter had experienced during them were the inspiration to establish *Sursum Corda* (Lat. *lift up your hearts*), a fellowship of visual artists and mystics, in 1922. Mysticism was by far one of the most important elements in his artistic career and it continued to be so until his death in 1929.

The Creative Search

In the beginning, most symbolists looked to the East for inspiration and Stabrowski was no exception. In 1893, the painter was looking for material for his thesis entitled *Muhammad in the Desert, or Escape from Mecca* and was thus travelling through Palestine and the historical regions of the Middle East, which, some may say, include the Greater Maghreb countries such as Morocco, Algeria, and Tunisia. Many of Stabrowski's paintings depicting marketplaces are chock-full of the spirit of the Middle East.

A pastel of vivid and rather positive colours were used to create abstract and faceless figures of merchants and customers among middle-eastern architecture. Some of these figures are vague, as if they are somewhat transparent. This accentuates the transience of the material and bodily state of being. The faded curves outlining the colourful visible reality encourage the viewer to glance at the eternal spiritual state of being that is present behind it.

The line between fantasy and reality in Stabrowski's work is very vague, and we can see that in the works of Čiurlionis as well. On the one hand, the viewer can see realistic landscapes of nature, but on the other hand, there is a certain mystical mood enveloping the painting. Stabrowski was especially interested in mystical phenomena and the realm of the subconsciousness. In Warsaw, 1922, Stabrowski established the *Sursum corda* (translated as *Raise Your Hearts*) Fellowship of Visual Artists-Mystics. He also participated in the activities of other, not so well known mystics fellowships. Such activities had obvious influence on his works.

For example, the painting entitled *Castle* reveals a mystical world surrounded by ephemeral fog in the middle of the vast waters, in which stands a symbolic castle of good and beauty. It is a mystical place that can only be found beyond the boundaries of matter. It is the peak of the mountain of inner freedom, which depicts the aim of spiritual development idolised by many symbolists. The idea of material transience in Stabrowski's works is often conveyed through images of ruins of great structures.

One of Stabrowski's favourite motifs, the winding serpentine road through the mountains, can also be found in the paintings of Čiurlionis (e.g. *The Funeral Symphony*, *The Serpent's Sonata*) and reveal the mutual impact that the student and the teacher had on each other. The allusion to a serpent in this painting is not accidental. The Lithuanian word for serpent, *žaltys*, comes from the words *želti* and *žaliuoti*, meaning *to sprout* and *to grow green*. Stabrowski never tried to hide his Lithuanian origins. In fact, more often than not, he was very expressive about it, so the interpretation of the Lithuanian serpent, a symbol of the never-ending revival of nature, could not be unfamiliar to him. Stabrowski has composed a painting based on the motifs of the story *Eglė the Queen of Serpents*.

Kūrybinės paieškos

Kūrybinio kelio pradžioje simbolizmo idėjų persmelktas K. Stabrauskas, kaip ir dauguma simbolistų, įkvėpimo sėmėsi Rytuose. 1893 m. dailininkas, ieškodamas medžiagos savo diplominiam darbui „Mahometas dykumoje arba Pabėgimas iš Mekos“, keliavo po Palestiną ir istorinius Artimųjų Rytų regionus, kuriems dėl neginčijamai stiprių kultūrinių ir istorinių ryšių priskiriamos ir tokios Magrebo šalys, kaip Marokas, Alžyras, Tunisas. Pastarosios šalies gyvenimo ritmu alsuoja daugybė K. Stabrausko tapytų prekyviečių vaizdų.

Ryškaus, ganėtinai linksmo kolorito pastelėse rytietiškos architektūros fone vaizduojamos abstrahuotos beveidės prekeivių ir pirkėjų figūros. Kai kurios jų neryškios, tarsi persišviečiančios. Taip akcentuojamas materialaus, kūniško būvio laikinumas. Nusitrynę spalvingos regimosios tikrovės kontūrai ragina atsigręžti į po jais glūdinčią amžiną dvasinę būtį.

Kaip ir M. K. Čiurlionio, jo mokytojo kūryboje nyksta ribos tarp fantazijos ir tikrovės. Viena vertus, matome tarsi tikroviškus gamtos peizažus, kita vertus, iš jų dvelkia mistiška nuotaika. K. Stabrauskas itin domėjosi mistiniais reiškiniiais, pasąmonės klodais. Aktyvi veikla Varšuvos dailininkų mistikų draugijoje „Sursum corda“ ir keletu mažiau žinomų mistikų draugijų veiklose darė ryškią įtaką jo kūriniais.

Pavyzdžiui, kompozicijos „Pilis“ siužetas atveria paslaptinę pasaulį, kur efemeriškame rūke viduryje vandens dunkso nebe reali, o simbolinė gėrio ir grožio pilis. Tai mistinė vieta už materijos ribų, vidinio išsilaisvinimo viršukalnė, vainikuojanti simbolistų idealizuotą dvasinio tobulėjimo siekį. Materijos laikinumo idėja K. Stabrausko kūryboje perteikiama itin dažnu griuvėsių, kadaise didingų statinių motyvais.

K. STABRAUSKAS. Eglė žalčių karalienė.
Iliustracija iš parodos katalogo
„Kazimierz Stabrowski:
Muzeum Łazienki Królewskie w
Warszawie“, 1997

K. STABROWSKI. Eglė the Queen of
Serpents.
An illustration in the catalog of the
exhibition "Kazimierz Stabrowski:
Muzeum Łazienki Królewskie w
Warszawie", 1997

K. Stabrausko pamėgtas vingiuoto, tarsi besirangantis žaltys, kelio per kalnus motyvas, būdingas ir M. K. Čiurlionio tapybai („Laidotuvių simfonija“, „Žalčio sonata“), atskleidžia abipusę mokinio ir mokytojo įtaką vienas kitam. Užuomina į žaltį čia neatsitiktinė – lietuvių kalboje žodis „žaltys“ kildinamas iš žodžių „želti“, „žaliuoti“. K. Stabrauskas niekada neslėpė savo lietuviškos kilmės, kaip tik dažnai ją pabrėždavo, todėl jam turėjo būti nesvetima ir lietuviška žalčio, kaip amžino gamtos atsinaujinimo simbolio, interpretacija. K. Stabrauskas yra nutapęs paveikslą ir lietuvių liaudies pasakos „Eglė žalčių karalienė“ motyvais.

Artistic Characteristics

During the early stages of his career (1887–1895), Stabrowski primarily painted portraits and landscapes that were strongly influenced by the so-called *emotional Russian landscape*. In the last years of his studies at the Academy of Arts in St. Petersburg and later in France and Warsaw, the painter was greatly influenced by occult-mystical phenomena and his works became fantastic, mystic, and symbolic. However, these themes developed only at the end of Stabrowski's life. Stabrowski maintained close personal relations with Rudolf Steiner, an Austrian esotericist and pioneer of anthroposophy. He was also friends with several Russian theosophers. Stabrowski really liked to travel and to record his impressions and feelings in his works. The painter was especially fascinated by Italian landscapes and architecture, the exotic look of the Canary Islands, the nature of Sweden and Norway, and the mystery of the majestic Tatra Mountains. His travels inspired many paintings, but they vary in style. Some depict realistic emotions, bright colours, and specific elements of the Secession style, while others express the emotions of esoteric landscapes, instilled with symbolism and fantasy. However, regardless of style, Stabrowski's works maintain a unified character. The emotional and perhaps most mesmerising nine-piece collection of paintings entitled *Storm* (1907–1910) is considered a prophecy of the fate that had befallen Poland. Some time after creating the collection of paintings, Stabrowski renamed it into *A Feeling of Things to Come*. The collection of paintings was exhibited in its entirety in the Fourth Lithuanian Art Exhibit in 1910 and after this in Alupka, where it was lost during the revolution. The current location of all of the paintings within the collection is not known. Several of these works can be found separately in private collections. One of these paintings is *Kurgan*, which was exhibited in 1908 in the Second and in 1910 in the Fourth Lithuanian Art Exhibits and in 2015 returned to Lithuania for another exposition at the M. K. Čiurlionis National Museum of Art, which was entitled *Kazimierz Stabrowski, the Teacher of M. K. Čiurlionis* as a part of the collection of paintings owned by Rolandas Valiūnas.

Before his career was abruptly ended, Stabrowski returned to travelling to locations with mysticism-laden landscapes. For several years before his death, one of the most frequent motifs in his works was the prophet of death – the blackbird. Stabrowski seemed to have felt his nearing end, but that may have been because the painter was very much interested in experiencing existence.

Meninis braižas

Ankstyvuojū kūrybos periodu (1887–1895) K. Stabrauskas daugiausia tapė portretus ir peizažus, kuriuose jaučiama stipri vadinamojo rusiško nuotaikos peizažo įtaka.

Paskutiniaisiais studijų metais Peterburge ir vėliau Prancūzijoje bei Varšuvoje, paveiktas savo susidomėjimo mistiniais okultiniais reiškiniais, K. Stabrauskas ėmė tapyti fantastinio-mistinio charakterio simbolistinius paveikslus. Kūrinių stilistikoje jis jungė secesijos bruožus ir klasikinių formų stilizaciją. Simbolistine mistika dvelkianti tematika vyravo iki menininko gyvenimo pabaigos. Kazimieras palaikė artimus asmeninius ryšius su austrų filosofu, ezoteriku, antroposofijos pradininku Rudolfu Štaineriu ir keletu žinomų rusų teosofų.

Dailininkas labai mėgo keliauti ir fiksuoti kūriniuose kelionių įspūdžius bei pajautas. Kazimierą žavėjo itališki vaizdai ir Italijos architektūros grožis, Kanarų salų egzotika, atšiauri Švedijos ir Norvegijos gamta, grėsmingai didinga Tatrų kalnų misterija. Kelionių įkvėptų kūrinių stilistika įvairuoja nuo realistinio nuotaikingumo ir ryškiaspalvės secesijos atgarsių iki ezoterinių gamtos gyvenimo momentų pajautos jo simbolistinėje-fantastinėje plastikoje. Nepaisant šios stilistinės įvairovės, K. Stabrausko kūryba vis dėlto turi gana vientisą charakterį.

Emociškai bene įtaigiausias yra jo devynių paveikslų ciklas „Audra“ (1907–1910). Lenkijoje jis laikomas pranašiška lenkų tautos lemties vizija. Praėjus kiek laiko po ciklo sukūrimo, pats autorius pervadino kūrinių „Būsimų įvykių nuojauta“. Kaip vientisas visas ciklas kūrinyje buvo eksponuotas IV lietuvių dailės parodoje 1910 m. bei vėliau Alupkoje, kur revoliucijos metais dingo. Šiuo metu visų ciklo kūrinių buvimo vietos nėra žinomos. Keletas pavienių darbų yra privačiose kolekcijose. Pavyzdžiui, paveikslas „Kurganai“, eksponuotas 1908 m. II ir 1910 m. IV lietuvių dailės parodose, 2015 m. sugrįžo į Lietuvos parodinę erdvę Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus parodoje „Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionio mokytojas“ kaip Rolando Valiūno meno kolekcijos dalis.

Kūrybinio kelio pabaigoje K. Stabrauskas grįžo prie kelionių, inspiruotų mistika dvelkiančių peizažų. Paskutiniaisiais gyvenimo metais dažnu motyvu K. Stabrausko peizažuose tapo mirties pranašas – juodvarnis. Veikiausiai betarpiškais būties išgyvenimais domėjėsis dailininkas nujautė artėjančią amžinybę.

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Gyvenimo vartai“ reprodukcija

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "Gate of Life"

Stabrowski's ties with Lithuania and M. K. Čiurlionis

Stabrowski, a visual artist of Lithuanian descent, was born on November 21, 1869, in Kruplany, which is located near Navahrudak. His association with Lithuania is due to his wife Julia Janiszewska, a sculptor from Kaunas, Lithuania. Visual Artist Adomas Varnas also remembers Stabrowski considering himself a Lithuanian during the period when the first visual art exhibits were held. Therefore, even though the artist has spent a lot of time and passed away in Poland, his Lithuanian side should not be forgotten.

Stabrowski began his journey into the world of art in 1887 by enrolling into the Academy of Arts in St. Petersburg. He was taught by Pavel Chistyakov and Ilya Repin. In 1897, he continued his studies in the Académie Julian in Paris, where he was taught by Jean-Joseph Benjamin-Constant and Jean-Paul Laurens. He went with a style that sought to join classic forms with the specifics of Secession, thus ever gradually forming the tendency towards symbolism and mysticism. Several years later, Stabrowski went back to St. Petersburg and in 1903, he moved to Warsaw, where his cohorts and he established the Warsaw School of Arts. He was the first director and teacher in the school. Čiurlionis enrolled into Stabrowski's established school of arts in 1904.

Stabrowski was not just Čiurlionis' teacher, but also a friend, advisor, colleague, supporter, cohort, and, sometimes, even a follower. The teacher and the student learnt a lot from each other. The fruitful discussions and reflections between the two inevitably lead to the creative visions that we see today. Both were often inspired by the same ideas of symbolism and the strong mutual influence is apparent in the works of the two visual artists. They depicted compositions of figures that aimed to retell stories, legends, and myths, symbolical fantasies and landscapes. Masterful pastel techniques, similar motif plots, and the search for an ideal world is what brought them together.

K. Stabrausko sąsajos su Lietuva ir M. K. Čiurlioniu

Su Lietuva K. Stabrauską sieja ne tik jo mokinys M. K. Čiurlionis, bet ir Kaune gimusi žmona skulptorė Julija Janišauskaitė bei daugybė iškilių Lietuvos kultūrinio gyvenimo veikėjų, kurių draugėje dailininkas stengėsi puoselėti Lietuvos kultūrą, skleisti pasauliui žinių apie Lietuvos meną. Dailininkas Adomas Varnas prisimena pirmųjų lietuvių dailės parodų laikotarpiu K. Stabrauską vadinusį save lietuviu. Taigi, nors K. Stabrauskas nemažą gyvenimo dalį praleido ir mirė Lenkijoje, nevertėtų pamiršti glaudžių jo sąsajų su Lietuva.

Vis dėlto pati glaudžiausia sąsaja yra jo mokinys M. K. Čiurlionis. Keletą metų po studijų Paryžiuje pagyvenęs Peterburge, 1903 m. K. Stabrauskas persikėlė į Varšuvą, kur su bendraminčiais įsteigė Varšuvos dailės mokyklą ir tapo pirmuoju jos direktoriumi bei mokytoju. 1904-aisiais čia dailės mokslus pradėjo M. K. Čiurlionis.

K. Stabrauskas buvo ne tik M. K. Čiurlionio mokytojas, bet ir jo draugas, patarėjas, kolega, rėmėjas, bendramintis, o kartais netgi sekėjas. Mokinys ir mokytojas mokėsi vienas iš kito, jų kūrybinės vizijos gimdavo iš turiningų diskusijų ir pamąstymų, abu buvo įkvėpti tų pačių simbolizmo idėjų, todėl menininkų darbuose šiandien matome stiprią abipusę įtaką. Jie tapė figūrines kompozicijas pasakų, legendų, mitų motyvais, simbolines fantastines kompozicijas ir peizažus. Dailėje juos jungė idealaus pasaulio paieškos, puikiai įvaldyta pastelės technika, panašūs siužetų motyvai.

M. K. ČIURLIONIS. Karalaičio kelionė. III paveikslas iš triptiko. 1907.
Drobė, tempera
M. K. ČIURLIONIS. The Prince's Journey (III). 1907.
Tempera on canvas

kat. 19. K. STABRAUSKAS. Aukso rūmai. 1912
cat. 19. K. STABROWSKI. The Palace of Gold. 1912

M. K. ČIURLIONIS. Saulėlydis. 1904.
Popierius, pastelė
M. K. ČIURLIONIS. The Sunset. 1904.
Pastel on paper

kat. 32. K. STABRAUSKAS. Priešaušris. 1913
cat. 32. K. STABROWSKI. Before the Dawn. 1913

M. K. ČIURLIONIS. Praeitis. 1907.
Kartonas, pastelė
M. K. ČIURLIONIS. The Past. 1907.
Pastel on cardboard

kat. 33. K. STABRAUSKAS. Pilies griuvėsiai. XX a. pr.
cat. 33. K. STABROWSKI. Castle Ruins. Early 20th c.

M. K. ČIURLIONIS. Jūra naktį. 1906.
Kartonas, tempera
M. K. ČIURLIONIS. The Sea at Night. 1906.
Tempera on cardboard

kat. 12. K. STABRAUSKAS. Grotta. XX a. 1–2 deš.
cat. 12. K. STABROWSKI. Grotto. 1900s–1910s

The first Lithuanian visual art exhibits

Stabrowski contributed greatly to Lithuanian art by being one of the most active supporters of the first Lithuanian visual art exhibits. From 1907 until 1912, Stabrowski and his wife Julija have taken part in six exhibits. Being the only internationally acknowledged participant, Stabrowski contributed greatly to the formation of a positive public attitude and interest. It had great influence on opening the doors for Čiurlionis as well as for Lithuanian visual arts in general, enabling them to be seen by the global community. From an artistic perspective, Stabrowski's participation in the exhibits was a significant contribution.

After the Second Lithuanian Art Exhibit in 1908, Stanislovas Jarockis and Liudas Gira referred to Stabrowski's works of art as "the most serious pieces of art in the exhibit" and "a true decorative element of the exhibition" in their reviews. Gira was most impressed by the portrait of Wanda Siemaszkowska entitled *Saddened Country*. However, Jarockis' attention was directed at *Saddened Country*, *Rhapsody*, and the series of portraits. He wrote: "Painter Kazimierz Stabrowski had the most masterfully executed paintings. *Saddened Country* looks like it exerts pressure with its aloe skies. Empty and uncultivated fields as well as a couple of crooked crosses can be found in this country. Some sort of sadness emanates from the canvas. It is a fairy-tale kind of mood. The other painting, i.e. *Rhapsody*, forms an even lovelier impression. Dark violet tones dominate in the composition. A somewhat theatrical white and yellow bolt of lightning slices through the skies above the forest of crosses. The plot itself does not raise any fear. The picture is simply painted, but not felt. Stabrowski's portraits in Vilnius are a first time occurrence. They are painted in a mesmerising and rich manner. In some cases, it feels overcrowded. The painting technique here is different than that of Stabrowski's landscapes, where it becomes dry and monotonous because of the chasing of the moods. However, in the portraits, the colours are simply gushing out."

Both of the critics also had something to say about the statue of Julia, Stabrowski's wife, entitled *W. S. Portrait*. Jarockis writes that the portrait is simply marvellous, it expresses sadness, and that "just by one piece of art, we have to evaluate and decide a talent that has, until now, been unknown to us in Vilnius".

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Karaļaitė magiško kristalo“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "The Princess of the Magic Crystal". The Third Lithuanian Art Exhibit

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Kunigaikštytė vardu Laimė“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "The Princess Named Felicity". The Third Lithuanian Art Exhibit

II LIETUVIŲ DAILĖS DRAUGIJOS PARODOS (1908) EKSPONICIJOS FRAGMENTAS: M. K. Čiurlionio (kairėje) ir K. Stabrausko (dešinėje) paveiksłai

A FRAGMENT OF THE SECOND LITHUANIAN ART EXHIBIT (1908): paintings of M. K. Čiurlionis (left) and K. Stabrowski (right)

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Mirties šmėkla“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "The Specter of Death". The Third Lithuanian Art Exhibit

Pirmosios lietuvių dailės parodos

Didelis K. Stabrausko indėlis į Lietuvos meną yra tai, kad jis buvo vienas aktyviausių pirmųjų lietuvių dailės parodų iniciatorių ir palaikytojų. 1907–1912 m. kartu su žmona skulptore Julija dalyvavo šešiose parodose Vilniuje ir Kaune. Būdamas vienintelis tarptautiniu mastu pripažintas šių parodų dalyvis, K. Stabrauskas labai prisidėjo prie teigiamos viešosios nuomonės formavimo, visuomenės susidomėjimo. Tai turėjo didžiulę reikšmę atveriant tiek M. K. Čiurlioniui, tiek lietuvių dailei apskritai duris į pasaulinį pripažinimą. K. Stabrausko dalyvavimas šiose parodose buvo svarus įnašas ir menine prasme.

Štai po II lietuvių dailės parodos 1908 m. tiek Stanislovas Jarockis, tiek Liudas Gira savo recenzijose vadino K. Stabrausko kūrinius „rimčiausiais parodos veikalais“ ir „tikra parodos papuoša“. L. Girai labiausiai imponavo Vandos Semaškienės portretas ir „Nuliūdusi šalis“. O S. Jarockio dėmesį atkreipė „Nuliūdusi šalis“, „Rapsodija“ ir portretų serija. Jis rašė: „Meistriškiausiai nutapyti pasirodė žymaus tapytojo K. Stabrausko kūriniai. „Nuliūdusi šalis“ tarsi prislegia sunkiu alaviniu dangumi. Šioje šalyje boluoja tušti nedirbami laukai su pora palinkusių kryžių. Kažkoks liūdesys dvelkia nuo drobės. Pasakiška nuotaika. Kitas paveikslas – „Rapsodija“ – daro dar mielesnį įspūdį. Jame dominuoja tamsūs violetiniai tonai. Virš kryžių miško baltai gelsva juosta dangų skrodžia šiek tiek teatrališkas žaibas. Siužetas nekelia jokios baimės. Paveikslas tiesiog nutapytas, bet neišjaustas. K. Stabrausko portretus Vilniuje sutinkame pirmą kartą. Jie nepaprastai įtaigiai ir sodriai nutapyti. Kartais truputį perkrauti. Tapybos technika čia kitokia nei K. Stabrausko peizažuose, kur, besivaikant nuotaikos, kartais tampama sausu ir monotonišku. O portretuose spalvos net trykšta.“

Abu recenzentai išskiria ir parodoje dalyvavusią K. Stabrausko žmonos Julijos skulptūrą „V. S. portretas“. S. Jarockis rašo, kad portretas tiesiog tobulas, ir išreiškia liūdesį, jog „pagal vieną darbą turime spręsti ir vertinti talentą, pas mus Vilniuje iki šiol nežinotą“.

Fantasy Portraits

Stabrowski's series of portraits depicting people with ballroom costumes exhibited in the Third Lithuanian art gallery inspired the Warsaw School of Art to organise a banquet for *Young Art* in 1908. For this reason, Stabrowski's portraits of people wearing ballroom attire, painted between 1908 and 1910, can be considered a plastic reminiscence of the *Youth Art* banquet. Stabrowski as the head and teacher of the Warsaw School of Arts was undoubtedly one of the organisers and participants of this banquet. It is not known whether he himself was a part of the creation of the decorations and of the costumes, but the portraits of the school's students wearing fantasy-themed attire proves the impact that it had on the painter. It is important to mention that Stabrowski was not the only one inspired by the decorative and beautiful attire during that period. Many well-known Polish modernists, such as Jacek Malczewski, Edward Okun, and others were also inspired by the costumes. This interest in attire most probably developed from the natural decorative nature of fashion: the lightness and plasticity of suit lines, made possible for the thin materials, the use of integral colour planes, and the distinction of bright ornaments, similar to the Secession style of painting. Fantasy costumes emphasise the relationship between Secession art and the decorativeness of the fashion. Fantasy ballroom attire from 1908, i.e. costumes with flowers, insects, birds, and personalised natural weather elements, correspond to the aspect of worshipping nature and the organic world within the Secession art style. The characters from fairy-tales and legends that were attending the banquet were defined by mystery, an aura of surprise. With their symbolic language, they correlated with the spirit of modern neoromanticism and the decorativeness of the Secession art style. It is no wonder that they drew Stabrowski's attention and encouraged him to create a series of portraits of the participants, which made the Lithuanian art exhibit much more beautiful. The portraits that were on display in the exhibit received a lot of attention and positive reviews. There was also a series of postcard released upon visitor demand.

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Portretas panelės M.“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "The Portrait of Miss M." The Third Lithuanian Art Exhibit

Fantastiniai portretai

K. Stabrausko personažų pokylio kostiumais portretų seriją, eksponuotą III lietuvių dailės parodoje, įkvėpė 1908 m. Varšuvos dailės mokyklos suorganizuota „Jaunojo meno“ puota. Taigi asmenų fantastiniais apdarais portretus, nutapytus K. Stabrausko 1908–1910 m., drąsiai galima vadinti „Jaunojo meno“ puotų (daugiausia 1908 m.) plastinėmis reminiscencijomis. K. Stabrauskas, kaip Varšuvos dailės mokyklos vadovas ir mokytojas, neabejotinai buvo vienas šių puotų organizatorių ir dalyvių. Ar jis asmeniškai prisidėjo prie dekoracijų ir kostiumų kūrimo, nustatyti nepavyko, tačiau mokyklos mokinių su fantastiniais apdarais portretavimas liudija didžiulį kostiumų padarytą išpūdį tapytojui. Reikia paminėti, kad puošnūs dekoratyvūs apdarai tuo laikotarpiu buvo įkvėpimo šaltinis ne tik K. Stabrauskui, bet ir ne vienam žinomam lenkų modernistui (Jacekui Malčevskiui, Edvardui Okunui ir pan.). Šis susidomėjimas greičiausiai išplaukė iš natūralaus tuometinės mados dekoratyvumo: kostiumų linijų plastiškumas ir lengvumas, išgautas juos gaminant iš plono audinio, operavimas vientisomis spalvinėmis plokštumomis, ryškus ornamento išskyrimas – panašiai kaip secesinėje tapyboje. Fantastiniai kostiumai dar labiau pabrėžė ryšį tarp secesinio meno ir mados dekoratyvumo. Fantastiniai 1908 m. puotos apdarai – gėlių, vabzdžių, paukščių, įsmeintų gamtinių stichijų kostiumai – atitinka secesiniam menui charakteringą gamtos ir organinio pasaulio garbinimą. Puotoje dalyvavę pasakų ir legendų personažai, gaubiami paslapties, netikėtumo auros, savo simbolistine kalba artimai koreliavo su modernistinio neoromantizmo dvasia, secesijos dekoratyvumu. Nieko keista, kad jie atkreipė ir K. Stabrausko dėmesį ir paskatino jį sukurti puotos dalyvių portretų seriją, papuošusią lietuvių dailės parodą. Parodoje portretai sulaukė daug dėmesio ir palankių įvertinimų. Lankytojams pageidaujant, buvo išleista atvirukų serija.

ATVIRUKAS: K. Stabrausko paveikslo „Portretas pono B. fantastiškuose rūbuose“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda

A POSTCARD: the reproduction of K. Stabrowski's painting "The Portrait of Mister B. in Fantasy Costume". The Third Lithuanian Art Exhibit

The Mystical Capri Grotto and Creativity Touched by Death

Stabrowski was criticised for his “chasing of the moods” in the review of the Second Lithuanian Art Gallery by S. Jarockis, but the artist sought to utilise artistic feeling and expression to accentuate experience, feelings, the meaning of emotions, and their superiority over rational understanding.

When Stabrowski was visiting Capri, he was involved in the activities of the local esoteric community. The artist was very passionate about their ideas and view of the world, so he decided to express them in his masterpiece called *the Capri Grotto*, which depicted an underwater cave. The enclosed and stifling space symbolises man’s separation from the unity of being, their imprisonment by their own mind, being shackled by the chains of spiritual darkness.

In one of Stabrowski’s *grottos*, once can see an opening in the distance with a narrow beam of light entering through it. The composition is reminiscent of Čiurlionis’ *The Night at Sea* because of its colour scheme and symbolism. Here, there are no beams of light beyond the grotto, but one can see mysterious lights in the distance that symbolise mystical enlightenment.

For Stabrowski and Čiurlionis, light and the sun are important categories of symbolism. Stabrowski has incorporated a lot of sunsets and sunrises into his works. Some of them also include a mysterious woman in the background, serving as an inspiration and a muse. The model in these compositions as well as in Stabrowski’s portraits was his wife Julia, even though he never credited her in the paintings.

The feminine lyric in the artist’s works is especially reinforced by the emotion-laden 9-piece collection entitled *Storm*, which is a symbolic form of a barrow enclosing the remains of the ancestors, symbolising the difficult fate of the homeland. The painting entitled *Kurgan*, a part of the *Storm* collection, is exhibited in the present catalogue and in the exhibit hosted by the M. K. Čiurlionis National Museum of Art. It was also exhibited in the Second Lithuanian Art Exhibit of 1908.

Many of Stabrowski’s works, for example, *In the Grave among Trees*, the viewer will surely note the theme that seems to be significant to the artist – death. It seems to be intertwined with the idea of nature’s sacredness.

Stabrowski had great interest in ideas proposed by esotericism and was even a part of many mystics fellowships, so it was not only his works that were characterised by mystical subtleties and accents. At the end of his life, roughly in 1928–1929, the prophets of death, namely crows and ravens, have become a dominant motif in his paintings, probably because of his expectation of the ever-nearing death. On June 8, 1929, the artist passed away in Garwolin, Sedlce province, Poland, leaving a priceless artistic legacy for generations to come.

Mistiškos Kaprio grotos ir mirties dvelksmo palytėta kūryba

II lietuvių dailės parodos recenzijoje „nuotaikos vaikymusi“ S. Jarockio apkaltintas K. Stabrauskas savo menine pajauta ir išraiška išties akcentavo išgyvenimo, pojūčių, jausmų reikšmę, jų viršenybę prieš racionalų pažinimą.

Lankydamasis Kapryje, K. Stabrauskas buvo įsitraukęs į vietos ezoterikų bendruomenės veiklą. Menininkas tiesiog degė jų pasaulėžiūra ir idėjomis, jo kūryboje išreikštomis Kaprio grotų (urvų vandenyje) vaizdais. Uždaros, slogios grotų erdvės simbolizuoja žmogaus atsiskyrimą nuo slėpiningos būties vienovės, jo įkalinimą paties susikurtų proto varžtų ir dvasinės tamsos nelaisvėje.

Vienoje K. Stabrausko tapytų „Grotų“ tolumoje švyti anga, per kurią vidun patenka siauras šviesos ruoželis. Savo spalvine gama ir simbolika kūrinyse primena M. K. Čiurlionio „Jūrą naktį“, kurioje, nors ir nėra švytinčios grotos angos, tolumoje blyksi paslaptingos švieselės, simbolizuojančios mistinį nušvitimą.

Šviesa, saulė yra svarbios simbolinės kategorijos tiek K. Stabrausko, tiek M. K. Čiurlionio kūryboje. K. Stabrausko paveiksluose daug saulėlydžių, daug aušrų. Kartais aušros fone atsiranda paslaptinga moteris, įkvėpėja, mūza. Šiems aktams, kaip, beje, ir portretams, nors autorius pavadinimuose to ir nenurodydavo, dažniausiai pozavo jo žmona Julija.

Daugelyje darbų, pvz., „Kape tarp medžių“, galima išvysti dailininkui svarbią mirties temą, susipinančią su gamtos sakralumo idėja.

Visą gyvenimą domėjęsis ezoterinėmis idėjomis, priklausęs ne vienai mistikų draugijai, K. Stabrauskas subtiliomis mistinėmis pagavomis ir nuojautomis pasižymėjo ne tik kūryboje. Gyvenimo pabaigoje, 1928–1929 m., dažnu motyvu, lyg nujaučiant savo paties mirtį, jo kūriniuose tapo mirties pranašai – juodvarniai ir varnos. 1929 m. birželio 8 d. dailininkas užgeso Garvoline, Sedlcų vaivadijoje, Lenkijoje, palikdamas ateities kartoms neįkainojamą savo meno palikimą.

The Painter's Legacy

In 1934, Stabrowski's wife Julia gifted several dozen paintings to the National Museum in Warsaw. A significant part of Stabrowski's artistic legacy and other family belongings can be found in the collection of Wanda Teresa Janiszewska, the niece of Julia's brother. In 1999, historian Marek Kwiatkowski organised a retrospective of Stabrowski's artwork in the Royal Łazienki Museum based on this collection.

The only painting by Stabrowski in the mutual national collection of artworks of Lithuanian museums is the *Golden Autumn Fairy Tale* (1910), which is stored in the Lithuanian Art Museum. However, there are private collections of Stabrowski's masterpieces in Lithuania. The first exposition of works, spanning throughout the entire life of Stabrowski, held in Lithuania was organised in the M. K. Čiurlionis National Museum of Art with the help of Jaunius Gumbis and Rolandas Valiūnas, who lent their collections for the exposition. The exhibits were on display from September 24, 2015 until January 3, 2016.

Until now, the artistic legacy of Kazimierz Stabrowski was neither on display, nor ever studied in detail. Individual pieces of art were discussed in the *LAWIN** (presently, *Valiūnas Ellex*) compiled albums of art collections entitled *Peizažo erdvė* (Lith. *The World of Landscapes*, Vilnius: 2010, compiled by Nijolė Tumėnienė, Dalia Tarandaitė and Jurgita Semenauskienė) and *Ne vien grožis* (Lith. *Not Only Beauty*, Vilnius: 2012, compiled by Giedrė Jankevičiūtė) as well as on the website of the Lithuanian Art Foundation (<http://www.ldfondas.lt>). However, these only discussed individual paintings and no detailed studies were ever conducted.

However, Lija Skalska-Mieczek, an art critic in Poland, has published a good amount of studies and writings discussing the works of Kazimierz Stabrowski and his wife.

Kūrinių likimas po menininko mirties

1934 m. Kazimiero žmona Julija keliasdešimt menininko darbų padovanojo Nacionaliniam Varšuvos muziejui. Nemaža dalis K. Stabrausko kūrybinio palikimo kartu su kitomis šeimos relikvijomis yra Julijos brolio anūkės Vandos Teresės Janiševskos (Wanda Teresa Janiszewska) kolekcijoje. Šios kolekcijos pagrindu 1999 m. meno istorikas Marekas Kwiatkovskis (Marek Kwiatkowski) surengė retrospektyvinę K. Stabrausko kūrybos parodą Karališkųjų Lazienkų muziejuje.

Lietuvos muziejų meno kolekcijose tėra tik vienas Kazimiero Stabrausko kūrinys – „Aukštinė rudens pasaka“ (1910), saugoma Lietuvos dailės muziejuje. Rimčiau K. Stabrausko kūrybinis palikimas kol kas Lietuvoje kaupiamas tik privačiose meno kolekcijose. Kruopščiai ir kryptingai formuojamų dr. Jaunius Gumbio ir Rolando Valiūno meno kolekcijų pagrindu 2015 m. rugsėjo 24 d. – 2016 m. sausio 3 d. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje pirmą kartą Lietuvoje buvo eksponuota Kazimiero Stabrausko viso gyvenimo kūrybos paroda.

Kūrybinis K. Stabrausko palikimas iki to laiko Lietuvoje nebuvo ne tik eksponuotas, bet ir išsamiai tyrinėtas. Pavieniai kūriniai aptarti advokatų kontoros LAWIN* (dab. „Valiūnas Ellex“) meno kolekcijų albumuose „Peizažo erdvė“, I tomas (Vilnius: 2010, sud. Nijolė Tumėnienė, Dalia Tarandaitė ir Jurgita Semenauskienė), „Ne vien grožis“ (Vilnius: 2012, sud. Giedrė Jankevičiūtė), „Peizažo erdvė“, II tomas (Vilnius: 2013, sud. N. Tumėnienė) ir VŠĮ Lietuvos dailės fondo internetiniame puslapyje <http://www.ldfondas.lt>. Tačiau išsamūs K. Stabrausko kūrybos tyrinėjimai nevyko.

Lenkijoje K. Stabrausko ir jo žmonos kūrybą jau senokai tyrinėja ir nemažai vertingų publikacijų yra paskelbusi menotyrininkė Lija Skalska-Mieczek, o štai Lietuvoje ši spraga tik pradama pildyti.

* see Explanations, p. 126

* žr. Paaiškinimai, p. 126

Katalogas | Catalogue

1.

Gėlės. XIX a. pab. – XX a. pr.

Popierius, pastelė, 50 × 64 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

Paveiksle vaizduojama svyrančių rožių žiedų puokštė. Neutraliame pilkame fone raudonų bei rausvų gėlių ir žalios lapijos spalvinis kontrastas kuria stabilios kompozicijos išpūdį. Secesijai būdingas lapų ir žiedlapių kontūrų išryškinimas, grakštus svyrančio augalo lengvumas, lakios linijos suteikia kūriniumi ryškų dekoratyvumo atspalvį. Puokštės viršuje rožės – pačiame žydėjime. Jų žiedai tvirti, dideli, ryškūs, iki galo išsiskleidę. Svirdami žemyn, jie blanksta, vysta, nyksta, kol žemiausiai esantieji, regis, tiesiog išsisklaido ore. Šiuo pastelės technika išgautu efemeriškumu dailininkas subtiliai perteikė materialaus pasaulio trapumo, laikinumo nuojautą, būdingą simbolistų kūrybai.

Flowers. Late 19th c. – early 20th c.

Paper, pastel, 50 × 64 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The painting depicts a bouquet of leaning rose petals. The contrast of red and florid flowers, green foliage and the neutral grey background form an impression of a stable composition. The outlines of the leaves and petals, which are painted in a Secession-like style. The graceful leaning of the plant and creative lines establish a vivid decorative tone. The top of the bouquet is adorned with roses in blossom. The flowers look strong, are large, bright, and fully open. As they lean down, they turn pale, wither, and disappear. The lowest leaning flowers look as if they are dissolving. The painter used this pastel method to create a sense of ephemerality: to convey the fragile state of the material world and the feeling of transience, which typically characterises the works of symbolists.

2.

Rytietiška aikštė (Tunise). Apie 1893–1904

Popierius, pastelė, 51 × 68 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Persmelktas simbolizmo idėjų, K. Stabrauskas, kaip ir dauguma simbolistų, įkvėpimo sėmėsi Rytuose. 1893 m. dailininkas, ieškodamas medžiagos savo diplominiam darbui „Mahometas dykumoje“, keliavo po istorinius Artimųjų Rytų regionus, kuriems dėl neginčijamai stiprių kultūrinių ir istorinių ryšių priskiriamos ir tokios Magrebo šalys, kaip Marokas, Alžyras, Tunisas. Pastarosios šalies gyvenimo ritmu alsuoja daugybė K. Stabrausko tapytų prekyviečių vaizdų. Ryškaus, ganėtinai linksmo kolorito pastelėje rytietiškos architektūros fone vaizduojamos abstrahuotos beveidės prekeivių ir pirkėjų figūros. Kai kurios figūros neryškios, tarsi peršviečiamos. Taip akcentuojamas materialaus, kūniško būvio laikinumas, praeinamumas. Nusitrynę spalvingos regimosios tikrovės kontūrai ragina atsigręžti į po jais glūdinčią dvasinę būtį.

The Eastern Square (Tunis). Ca. 1893–1904

Paper, pastel, 51 × 68 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

Most symbolists looked to the East for inspiration and K. Stabrowski was no exception. In 1893, the painter was looking for material for his thesis entitled *Muhammad in the Desert* and was thus travelling through the historical regions of the Middle East, which, some may say, include the Greater Maghreb countries such as Morocco, Algeria, and Tunisia. Many of K. Stabrowski's paintings depicting marketplaces are chock-full of the spirit of the Middle East. A pastel of vivid and rather positive colours were used to create abstract and faceless figures of merchants and customers among middle-eastern architecture. Some of the figures are vague, as if they are somewhat transparent. This accentuates the transience and temporal elements of the material and bodily state of being. The faded curves outlining the colourful visible reality encourage the viewer to glance at the eternal spiritual state of being that is present behind it.

3.

Guanti grota Tenerifėje. Iš ciklo „Kanarai“. 1911

Popierius, pastelė, 51 × 64 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Kompozicijoje vaizduojamas akmenuotas ryškios vakaro žaros nutviekstas kelias tamsioje uolos vidų primenančioje vietovėje. Nors paveikslo spalvinė gama iš pirmo žvilgsnio pasirodo gana skurdi ir niūri, išžiūrėjus išryškėja daugybė subtiliai persipinančių spalvų ir atspalvių. Pilkai, rudi, tamsiai žali, tamsiai mėlyni, juodi tonai liejasi, sužadindami keistai mistinius pojūčius. Raudoni žaros potėpiai tarsi švyti, žaižaruoja. Toks šviesos ir tamsos žaismas kuria mįslingas formas, figūras ir šešėlius. Paveikslo gilumoje juodame fone boluoja lyg koks neaiškus siluetas, keistas pavidalas, kuris vienaip pažiūrėjus yra, kitaip – jau nebe. Akmenys pastelėje kelia aliuzijų į žmogaus griaučių dalis: kaukolę, plaštaką. Realybė čia tampa tikrai paviršiumi, slepiančiu kažką nesuvokiamai gilesnio.

Guanti Grotto in Tenerife, from the Canary collection. 1911

Paper, pastel, 51 × 64 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The composition depicts a bright stony twilight, lighting up a pathway in the darkness, which is reminiscent of the inside of a cave. Although the colour spectrum of the painting is, at first glance, somewhat lacking and depressing, a closer look reveals a myriad of subtle colours and shades. Grey, brown, dark green, dark blue, and black tones fill the entire area of the painting, awakening strangely mystical sensations. The red strokes of the twilight shine and flare. The composition of light and darkness brings forth mystical forms and shadows. In the dark depths of the painting lies a bright, yet vague silhouette, a strange shape, which viewed at one angle is present in the picture, but invisible if viewed from another. The stones in the pastel create an allusion of the remains of a human, namely a skull and a hand. Reality is all but the cover that hides something truly incomprehensible and deep.

4.

Medūzos. Iš ciklo „Jūros gyventojai“. 1913

Popierius, pastelė, 63 × 50 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija (Buvusi V. T. Janiševskos nuosavybė)

Povandeninio pasaulio gelmes vaizduojantis kūrinys priklauso K. Stabrausko pastelių ciklui „Jūros gyventojai“. Įvairiomis kryptimis plaukiojančios medūzos susikcentravusios kompozicijos viršuje ir kairėje pusėje. Dešinėje susitelkusiais vandens purslais per visą paveikslo aukštį tarsi brėžiama vertikali simbolinė ašis, jungianti giluminį pasaulį su išoriniu. Virpantys lengvi potėpiai kuria vandens skaidrumo išpūdį, o paslaptingas melsvai žalsvas koloritas atitraukia stebėtoją nuo pilkos kasdienybės, atverdama ne bet kada žmogaus akiai prieinamą vaizdą. Dažnas tegali tik spėlioti ir nujausti, kas slypi vandens gelmėse, kaip tegali tik jausti, kas slypi jo paties gelmėse, kur glūdi būties esmė ir prasmė. Vanduo ir jo gelmės, kaip vidinio, dvasinio gyvenimo simbolis, buvo dažnas motyvas K. Stabrausko amžininko, mokinio ir bičiulio M. K. Čiurlionio bei kitų simbolistų kūryboje. Kūrinys eksponuotas 1997 m. parodoje Varšuvoje (Muzeum Łazienki Królewskie).

The Medusae (from the collection entitled Inhabitants of the Sea). 1913

Paper, pastel, 63 × 50 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

Former property of V. T. Janiszewska. The work of art was exhibited in 1997, in the Warsaw Łazienki Królewskie Museum

The painting depicting the depths of the underwater world is a part of the K. Stabrowski collection of pastel paintings entitled *Inhabitants of the Sea*. The medusae are swimming in random directions, but all of them are situated at the top and on the left side of the composition. Water bubbles extending throughout the entire length of the right side of the composition serve as a symbolic vertical line between the underwater world and the world outside it. Light curvy strokes express clearness, while the mysterious blue-green colour palette distracts the viewer from the grey dullness by allowing them to see that which people do not always have the opportunity to feast their eyes on. Many a man can only guess and ponder what lies in the depths of the vast waters, just like they can hardly feel their own depths, where the essence and the meaning of being reside. Water and the depths serve as the symbol of spiritual life, which was common in the creations of many symbolists as well as of M. K. Čiurlionis, who was the contemporary, student, and friend of K. Stabrowski.

5.

Pilis. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 51 × 60 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Paveikslo viršutiniame dešiniajame kampe sutelkta kompozicija vaizduoja vandenyne stūksančią pilį. Dangus virš pilies pilkas, apniukęs, spalviškai susiliejęs su sienomis ir vandenimis, bet kompozicijos kairėje jis nušvitęs tekančios saulės gaisais. Išoriniai pilies kontūrai secesistiškai apibrėžti tamsia linija. Viršutinė statinio dalis šviesesnė, ryški, o apatinė skendi rūke. Vandens mirgėjimas išgautas pavieniais perregimais mėlynos, melsvos ir žalsvos spalvos brūkštelėjimais, lengvais tarsi vėjo dvelksmas. Kūrinio siužetas atveria paslaptinę pasaulį, kur efemeriškame rūke viduryje vandenų dunkso simbolinė gėrio ir grožio pilis. Tai mistinė vieta už materijos ribų, vidinio išsilaisvinimo viršukalnė, vainikuojanti simbolistų idealizuotą dvasinio tobulėjimo siekį.

The Castle. Early 20th c.

Paper, pastel, 51 × 60 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The composition in the top-right corner of the painting depicts a castle in an ocean. The skies above the castle are grey and cloudy. The colours merge with the walls and the waters. In contrast, the composition on the left side is bright with the glow of the setting sun. The contours of the castle are outlined using a dark Secession-styled line. The upper part of the structure is brighter and clearly displayed, while the bottom part is engulfed in mist. The light that is reflected off of the water was painted by performing gentle individual strokes using light blue and light green colours, the result of which was a somewhat transparent flare. The work of art reveals a mystical world surrounded by ephemeral fog in the middle of the vast waters, in which stands a castle symbolising good and beauty. It is a mystical place that can only be found beyond the boundaries of matter. It is the peak of the mountain of inner freedom that depicts the aim of spiritual development idolised by many symbolists.

6.

Kiemas su fontanu. 1924

Popierius ant kartono, pastelė, 50 × 67 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

Pirmajame kompozicijos plane vaizduojamas parko fontanas. Jis įmantrių, antropomorfinių formų, vietomis atkartojančių toliau augančio iš savęs besiformuojančio medžio siluetą ir spalvinę gamą. Taip jam tarsi suteikiamos gyvosios gamtos savybės. Dekore galima išvelgti žmogaus veido motyvą. Viršutinė fontano dalis nutvieksta įvairiaspalvių saulės atspindžių. Virš jos – trykštantis vanduo. Lotynų kalba fontanas reiškia šaltinį, versmę. Tai, atsižvelgiant į K. Stabrausko polinkį į simbolizmą, galima interpretuoti kaip pažinimo šaltinį, dieviško žinojimo versmę. Aplink fontaną suformuotame baseine plaukioja dekoratyvinės žuvys, auga išvaizdūs augalai. Antrame plane regime dvaro pastato ir parko fragmentą. Kompozicija dekoratyvi, realistiškai fiksuojanti detales, spalviniais santykiais ir apšvietimu perteikianti saulėtos vasaros nuotaiką.

The Courtyard and the Fountain. 1924

Paper on cardboard, pastel, 50 × 67 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

A fountain in a park lies in the foreground. It possesses intricate anthropomorphic forms and, in some areas, it mimics a silhouette of the tree that grows further behind it, including its colours. This way, it is granted the characteristics of living nature. One can even see a motif of a face located in the decor of the composition. The top of the fountain is lit up by a colourful spectrum of sunlight. Above it, the viewer can see water being spurted out from the fountain. In Latin, the word *fountain* denotes a spring. Considering Stabrowski's inclination to symbolism, it can be interpreted as the spring of insight, source of godly knowledge. There is also a basin around the fountain, inhabited by exotic fish and beautiful plants. A manor and a fragment of the park lie in the background. The composition is decorative yet depicts images realistically. The set-up of colours and lighting convey a sunny summer's day mood.

7.

Fontanas parke. 1924

Popierius ant kartono, pastelė, tempera, 50 × 68 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Keliaudamas po Italiją K. Stabrauskas neliko abejingas šios šalies grožio idealams, antikinės Romos bei italų renesanso ir baroko palikimui, kuriuo grožėjosi Borgezių vilos parke ir galerijoje. 1924 m. dailininko kūrinyje įamžintas Borgezių vilos parko fragmentas su fontanu. Pirmajame plane – nedidukas išraiškingų formų fontanėlis, trykštantis grakščia vandens srove, subėgančia į parko žalumą atspindintį baseinėlį. Subtilūs spalviniai perėjimai ir šviesotamsos kontrastai kuria stulbinamai tikrovišką tyvuliuojančio vandens išpūdį. Pavasariškai gaivios žalios spalvos plotai, pamarginti tamsesnių tonų medžių šešėliais, šviesos žaismė ant tako ir medžių kamienų alsuoja panestetine būties pajauta, menininkui artimomis simbolistinėmis gamtos sudievinimo idėjomis.

The Fountain in the Park. 1924

Paper on cardboard, pastel, tempera, 50 × 68 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

During his travels through Italy, K. Stabrowski was swayed by the country's ideals of beauty and its ancient Roman, Renaissance, and Baroque heritage when visiting the Villa Borghese gardens and gallery. In 1924, Stabrowski composed a painting depicting a fragment of the Villa Borghese park and its fountain. In the foreground, one can see a small fountain, gracefully spraying water upwards, which lands straight into the surrounding basin. Subtle colour transitions and contrasting light and darkness elements form a spectacularly realistic image of flowing water. The shade of green used to colour the land expresses the feeling that one experiences on a refreshing afternoon during spring. The composition of the trees casting elegant dark shadows and the light shining on the pathways and on the trunks of the trees form a pan-aesthetic sense of being. It encompasses nature-deifying ideas that most symbolists are familiar with.

8.

Kelias per kalnus. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 49 × 67 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Vingiuoto, tarsi besirangantis žaltys, kelio per kalnus motyvas, būdingas M. K. Čiurlionio tapybai („Laidotuvių simfonija“ (1903), „Žalčio sonata“ (1908), rodo stiprią abipusę mokinio ir mokytojo įtaką vienas kitam. Užomina į žaltį čia neatsitiktinė – lietuvių kalboje žodis „žaltys“ kildinamas nuo žodžių „želti“, „žaliuoti“. K. Stabrauskas niekada neslėpė savo sąsajų su Lietuva, todėl jam turėjo būti nesvetima ši žalčio, kaip amžino gamtos atsinaujinimo simbolio, interpretacija. Kita vertus, kitų kraštų tikėjimuose gyvatės ir žalčiai irgi simbolizavo gyvybinę kuriamąją visatos jėgą, amžinybę, buvo laikomi tarpininkais tarp šio ir kito pasaulio. Toks žalčio įvaizdis buvo labai parankus vaizduoti simbolinį kelią, vedantį iš žemiškosios į dvasinę būtį – mistiškame mėlyje dunksančią paslaptinę kalnų gyvenvietę.

The Way through the Mountains. Early 20th c.

Paper, pastel, 49 × 67 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The motif of the winding serpentine road through the mountains, also found in the paintings of M. K. Čiurlionis (*The Funeral Symphony* (1903), *The Serpent's Sonata* (1908)), express the mutual impact that the student and the teacher had on each other. The allusion to a serpent in this painting is not accidental. The Lithuanian word for serpent, *žaltys*, comes from the words *želti* and *žaliuoti*, meaning *to sprout* and *to grow green* respectively. K. Stabrowski never tried to hide his Lithuanian origins, so the interpretation of the serpent, a symbol of the never-ending revival of nature, could not be unfamiliar to him. On the other hand, snakes and serpents in other cultures and beliefs also symbolise eternity, a vital creative power of the universe, and these creatures are sometimes considered the intermediaries between this world and the world beyond it. This image was very convenient for symbolising a road that leads from the worldly realm into the spiritual one, expressed as the mysterious mountain settlement, engulfed in a hazy blueness.

9.

Rudens peizažas. XX a. 3 deš.

Drobė ant kartono, aliejus, 23 × 32 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Impresionistiniame rudenėjančio miško peizaže kuriamas virpančios atmosferos įspūdis saulėtą rudens dieną. Įdomu, kad pirmame kompozicijos plane gulintis rąstas nuspalvintas lietuviškos trispalvės spalvomis: geltona viršuje, žalia centre ir raudona apačioje. Rudeniškų šiltų spalvų ir šviesų žaisme tai ne iš karto krenta į akis, bet toks dailininko sprendimas galbūt nėra atsitiktinis (gal jis atskleidžia jo vidinę tautinę savęs identifikaciją?). Spalvingų nukritusių lapų kilimu žengia du vaikai: jau ūgtelėjusi mergaičiukė ir mažas berniukas. Kompozicijos dešinėje medžių lapai sumirga puantilistiniais potėpiaiais, o kairėje toldami blanksta ir sklaidosi ore. Teptuku pagauti šviesos blyksniai medžių kamienuose ir spalvingoje lapijoje nekuria reikšmingo turinio siužeto, tačiau puikiai perteikia atsitiktinį kasdieniškos akimirkos įspūdį.

Autumn Landscape. 1920s

Canvas on cardboard, oil, 23 × 32 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The impressionistic autumn landscape creates a vibrant atmosphere within a sunny autumn's day. Interestingly enough, the log in the foreground bears the colours of the Lithuanian flag – yellow on the top, green in the middle and red at the bottom. Of course, this element does not necessarily draw the eye of the viewer because the entire painting is a dance of autumn colours, but this certainly reveals the painter's self-identity. Two children are walking down the pathway of fallen leaves, one of whom is a small boy, while the other is a slightly older girl. On the right of the composition lies a batch of leaves, all painted using long strokes, while the left side depicts them dispersing and fading away. Flares of light in the trunks of the trees and in the colourful leaves do not explain a significant plot, but they do express a random, yet spectacular, moment in daily life.

10.

Saulėlydis. XX a. 2 deš.

Popierius, pastelė, akvarelė (mišri technika), 49 × 67 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Mišria pastelės ir akvarelės technika atliktą kompoziciją išivaizduojama horizontalė dalija į dvi dalis. Apatinėje tėra tolygus vientisas pilkšvas fonas, o viršuje mėlyną dangų spalvina raudoni besileidžiančios saulės gaisai, kuriantys didingo debesų rūmo vaizdą. Pilkame fone, tarsi pirmapradžiame chaose, išnirusi vakarinės saulės nutvieksta debesų pilis – tai vieta už sąmonės ribų, kur pasaulis suvokiamas ne ribotomis proto galimybėmis, o subtiliomis dvasinėmis pajautomis, vienintelėmis tegalinčiomis prasiskverbti į pasaulio ir žmogaus esybės gelmes. Debesų, kaip kitos, mistinės tikrovės motyvas dažnas ir K. Stabrausko ugdytinio bei kolegos M. K. Čiurlionio kūryboje, pvz., kompozicijose „Diena“ (1904), „Vakaras“ (1904), „Mintys“ (1907).

Sunset. 1910s

Paper, pastel, watercolour (mixed method), 49 × 67 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The composition is painted using a mix of pastel and watercolour. The imaginary horizontal axis divides the painting into two sections. The bottom part is simply a solid grey background, while the top depicts blue skies surrounding the glow of a red sunset, all of which collectively illustrate a great mansion in the clouds. In the grey background, at first glance seemingly a primordial chaos, stands a cloud castle illuminated by the setting sun. It is the place beyond the consciousness, where the world is no longer perceived through the confines of the mind, but through spiritual sense – the only means for truly comprehending the essence of the world and the human being. The clouds serve as a motif for mystical reality and is often used by M. K. Čiurlionis, the student and colleague of K. Stabrowski, most notably in *Day* (1904), *Evening* (1904), and *Thoughts* (1907).

11.

Kaprio pakrantė. XX a. 1–2 deš.

Popierius, pastelė, 48 × 66 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Žalsvų tonų kompozicija vaizduoja saulės nutviekstą tyvuliuojantį vandenį akmenuotoje pakrantėje. Gerai išstudijavęs gamtą, šviesą, jos atspindžius vandenyje, K. Stabrauskas pastelėje kuria impresionistinį virpančio, judančio, mirgančio, perregimo vandens įspūdį. Po vandeniu regėti smulkiais akmenėliais nusėtas dugnas. Paveikslo kairėje viršuje – sodresniais melstelėjusiais potėpiais išgautas gelmės įspūdis. O kūrinio centre vanduo nuotaikingai žaižaruoja saulės atspindžiais. Dešinėje viršuje sukonzentruota saulės atspindžių gausa tarsi atveria simbolinę transcendentinio žinojimo gelmę.

The Capri Shore. 1900s–1910s

Paper, pastel, 48 × 66 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The light green composition depicts a stretch of water at a stony shore illuminated by the sun. K. Stabrowski has studied nature, lighting, and water reflections to a great extent, so he puts his knowledge and skill into practice by creating an impressionistic and vibrant visual of transparent water in motion. The bed of the waters is covered in small rocks. The impression of the depths of the waters is created in the top left corner of the composition using full blue strokes. The centre of the waters gracefully reflects the sunshine. At the top-right corner, one can see the source of intense sunlight, symbolising the transcendent depths of knowledge.

12.

Grota. XX a. 1–2 deš.

Popierius, pastelė, 50 × 63 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Nykia nuotaika alsuojančioje kompozicijoje vaizduojami niūrūs, tamsiai mėlynų ir žalių tonų vandenys grotos viduje. Ši uždara slogi erdvė simbolizuoja žmogaus atsiskyrimą nuo slėpiningos būties vienovės, jo įkalinimą paties susikurtų proto varžtų ir dvasinės tamsos nelaisvėje. Dešinėje toluomoje švyti grotos anga, per kurią vidun patenka siauras šviesos ruoželis, ženklintis žmogaus vidinio augimo kelią, vedantį išsivadavimo iš žemiškojo proto gniaužtų ir susiliejimo su kosmine visuma link. Savo spalvine gama ir simbolika kūrinys primena M. K. Čiurlionio kompoziciją „Jūra naktį“ (1906). Čia, nors ir nėra švytinčios grotos angos, toluomoje blyksi paslaptingos švieselės, tarsi orientyrai, per tamsias gelmes vedantys mistinio nušvitimo link.

The Grotto. 1900s–1910s

Paper, pastel, 50 × 63 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The dreary composition depicts dull dark blue and green water inside of a grotto. The enclosed and stifling space symbolises man's separation from the unity of being and their imprisonment by their own mind, being shackled by the chains of spiritual darkness. In the distance on the right side, a thin beam of light is shining through the opening of the grotto. It signifies the road of man's inner development leading to freedom from the clutches of the worldly mind and ultimately allowing man's unification with the cosmic universe. The composition is somewhat reminiscent of M. K. Čiurlionis' *The Night at Sea* (1906) because of its colour scheme and symbolism. Here, there are no beams of light beyond the grate, but one can see mysterious lights in the distance that seem to serve as lights guiding through the darkness into a mystical enlightenment.

13.

Moters aktas fantastinio miško fone. 1927

Popierius, pastelė, anglis, povo plunksna, 87 × 60 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski / fecit

Rolando Valiūno kolekcija

Į fantastiką ir magiją susikoncentruojama ir pastelėje „Moters aktas fantastinio miško fone“. Fantastinis paslaptingu mėliu viliojantis miškas tampa anapusine žemiškos mirties, tačiau kartu ir amžinybės erdve. Tam priešinami jaunystė ir grožis, simbolizuojami trapios apsinuoginusios moteriškos būtybės su povo uodega ir gėlių vainiku ant galvos. Ši gležna būtybė įkūnija egzistencinį trapumą, o mėliu alsuojantis miškas – amžiną prieglobstį. Paveiksle panaudota tikra povo plunksna. Kūrinys eksponuotas parodoje „Ne vien grožis. Moters atvaizdas LAWIN kolekcijoje“ (2012 m. spalio 12 d. – lapkričio 11 d., Nacionalinė dailės galerija, Vilnius) bei publikuotas parodą lydėjusiame to paties pavadinimo meno albume.

Nude Against a Fantasy Forest. 1927

Paper, pastel, coal, and peacock feather, 87 × 60 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski / fecit

The Collection of Rolandas Valiūnas

Nude Against a Fantasy Forest is a pastel painting that focuses on fantasy and magic. The mysterious blue forest becomes an otherworldly realm – a symbol of both earthly death and eternity. It is a juxtaposition of youth and beauty. The painting depicts a fragile and naked feminine entity with a peacock's tail and a wreath of flowers on its head. The creature embodies existential fragility and the blue forest is its eternal refuge. The work of art was a part of the exhibition entitled *More than Just Beauty. The Image of Woman in the LAWIN Collection* (October 12 – November 11, 2012, National Gallery of Art in Vilnius) and was reproduced for the artwork album of the same name.

14.

Aktas: Aušra. 1902

Popierius, pastelė, anglis, 63 × 44,5 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

Kazimiero Stabrausko ir Julijos Janišauskaitės tuoktuvų metais nutapytoje pastelėje „Aktas: Aušra“ dailininkas pavaizdavo šiam darbui jam pozavusią savo žmoną. Lyg iš sapno ar fantazijos pasaulio išnirusi ireali deivė, pavadinta simboliu Aušros vardu, kuria pasakos, mito išgyvenimą, trumpam akyse sušmėžavusio, bet tuoj išnyksiančio vaizdinio pojūtį. Šis irealumas, efemeriškumas kuriamas subtiliais apšvietimo efektais, kurių perteikimu K. Stabrauskas itin domėjosi, kai kuriuose savo kūrinuose nuklysdamas netgi iki impresionistinių tikrovės atspindžių. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Ne vien grožis“ (Vilnius: 2012).

Nude: Dawn. 1902

Paper, pastel, and coal, 63 × 44,5 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

The painting was composed the year that Kazimierz Stabrowski and Julia Janiszewska got married. The artist attempted to paint his wife who was actually posing for him. The unrealistic deity, depicted as if having come from a world of fantasy or from a dream, was symbolically named *Dawn*. It creates an atmosphere of a fairytale, an experience of a myth, and a glimpse at an image that appeared for just a single moment. Stabrowski was very interested in subtle, ephemeral, and unrealistic lighting, which he often utilised in his paintings, sometimes even creating a mirror image of an impressionistic reality. The painting was published in the artwork album *More than Just Beauty* (Vilnius: 2012).

15.

Mėlyni lotosai. 1925

Popierius, fanera, pastelė, 50 × 68 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

1924–1925 m. viešėdamas Sicilijoje, K. Stabrauskas nutapė ne vieną Palermo parko fragmentą, talpinantį savyje tiek itališkos architektūros, tiek gamtos grožį. Kompozicija „Mėlyni lotosai“ sužavi žiūrovą subtiliai perteikta gamtos gaiva, bežiūrint užplūstančiu ramybės, susitelkimo pojūčiu, fontane mėlynuojančiais lotosų žiedais. Lotoso žiedo išsiskleidimas dažnai interpretuojamas kaip dieviškas visatos, kosmoso tvėrimo aktas. Šio augalo simbolika persmelktos Rytų filosofijos ir religijos: budizmas, induizmas ir kt. Tai K. Stabrausko pasaulėvokai, jo dvasiniams ieškojimams artimas simbolinis motyvas, ženklinantis dieviškojo grožio ir pažinimo pavyzdį.

Blue Lotus. 1925

Paper, plywood, and pastel, 50 × 68 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

Stabrowski was visiting Sicily from 1924 until 1925, where he painted several fragments of the Palermo Park, which included both the beauty of the Italian architecture and the beauty of nature. *Blue Lotus* brings the viewer to awe with its subtle natural liveliness, sense of serenity, and concentration by depicting blooming blue lotus flowers in a small fountain. The blooming of a lotus flower is very often a symbol of the divine creation of the cosmos. It is mentioned in most Eastern philosophies and religions, such as Buddhism and Hinduism. The lotus flower is a symbolic motif that defines Stabrowski's perception of the world and his spiritual journeys and which serves as a depiction of divine beauty and as a method of cognition.

16.

Laivai. XIX a. pab. – XX a. pr.

Popierius, pastelė, tempera, 49 × 67 cm

Signatūros nėra

Rolando Valiūno kolekcija

Daugelį savo kelionių vandeniu keliavusiam K. Stabrauskui nesvetimas reginys buvo uostų peizažai. Vis dėlto pastelėje matomas raudonų vakaro gaisų nušviestas uosto fragmentas su laivais – vienas retesnių K. Stabrausko kūrybos motyvų. Itin detaliai, preciziškai nutapęs pačius laivus, nemažai dėmesio dailininkas skyrė ir jų bei vakarinio dangaus atspindžiams vandenyje. Vakaro žaros vandenį nudažo žėrinčiu geltonai raudonos švytėjimu, o laivai meta vandenin pamėkliškai nutįstančius tamsius šešėlius. Ši meistriškai išgauta šviesotamoso žaismė mūsų akims ne tik atsiskleidžia kaip regimosios tikrovės atspindys, bet kartu tampa ir tos tikrovės šešėliu, atveriančiu transcendavimo galimybę. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Peizažo erdvė“, II tome (Vilnius: 2013).

Boats. Late 19th c. – early 20th c.

Paper, pastel, and tempera, 49 × 67 cm

No signature

The Collection of Rolandas Valiūnas

Stabrowski often travelled by ship, so harbour landscapes were a familiar sight for the artist. The painting illustrates a fragment of a harbour with ships. This section is illuminated by an evening sunset. However, such motifs are one of the rarer occurrences in Stabrowski's art. It seems that a lot of attention was dedicated to the ships and to the evening sky reflecting off of the water as these two are very vividly and intricately composed. The evening sun illuminates the waters with its reddish and yellowish rays of light and the ships cast long ghostly shadows over the waterscape. The masterfully executed interplay of light and darkness is expressed both as a reflection of the visible reality and as its shadow, thus enabling transcendence. The painting was published in the LAWIN artwork album entitled *The World of Landscapes. Volume II* (Vilnius: 2013).

17.

Tunisas. 1893–1904

Popierius, pastelė, 48 × 66 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

K. Stabrausko domėjimasi mįslingais egzotiniais kraštais dokumentuoja jo paties tapyti kelionių fragmentai, kuriuose menininkas daugiau stengiasi fiksuoti ne pačią tikrovę ir jos detales, o pajautą nuotaiką, pastelėje perteiktą tokiais simboliais, kaip kažkur erdvėje (o gal ant sienos) kabantis ąsotis, perregimi, tarsi tirpstantys erdvėje spalvoti audiniai ant prekystalių, efemeriški, lengvi langų, aprangos potėpiai, kurie, kaip ir audiniai ant prekystalių, kuria kūniško būvio išsisklaidymo ore iliuziją, primenančią materijos laikinumą.

Tunisia. 1893–1904

Paper, pastel, 48 × 66 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

Stabrowski was always interested in mystical and exotic locations. For the most part, this is evident from the works depicting fragments of his journeys. The underlying idea of these paintings was not to record reality and its finer details, but to instil the emotion that was experienced. Symbols such a vase placed somewhere within the painted realm, transparent yet colourful sheets of woven fabrics on the counter, and ephemeral and light brushes used for illustrating windows and clothing aim to express an illusion of material existence dispersing as dust and eventually dissolving, which aims to remind us of how temporary the material realm is.

18.

Kapas tarp medžių. 1900–1910

Popierius, pastelė, 47,5 × 85 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

Paslaptingu švytėjimu ir lengvais potėpiais kuriama mistiška paveikslo nuotaika paliečia tiek K. Stabrausko, tiek apskritai simbolistų pamėgtą mirties, egzistencinio liūdesio, gamtos ir gyvybės kitimo, virsmo ir baigties temą. Paslaptingas švytėjimas perteikia amžinybės, dvasinio pasaulio viltį, ilgesį, nežinomybės baimę. Efemeriškos kapo ir medžių formos liudija žemiško būvio praeinamumo faktą, verčia susimąstyti apie gyvenimo ir mirties prasmę. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Peizažo erdvė“, I tome (Vilnius: 2010).

The Grave Among Trees. 1900–1910

Paper, pastel, 47,5 × 85 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

Death, existential sadness, changes in nature and life, and their inevitable end are themes that symbolists often touch upon and Stabrowski is no exception. Light strokes and an unknown glow create a mystical mood. The otherworldly light perfectly exemplifies eternity, the hope of a spiritual world, the sense of longing, and the fear of the unknown. The ephemeral forms of the grave and the surrounding trees are painted to show just how temporary matter is, pushing the viewer to consider the meaning of life and death. The painting was published in the LAWIN artwork album entitled *The World of Landscapes. Volume I* (Vilnius, 2010).

19.

Aukso rūmai. 1912

Fanera, aliejus, 92 × 110 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: Kazimierz Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

Estetizuota fantastinė alegorija „Aukso rūmai“ laikoma tipišku Vidurio ir Rytų Europos simbolizmo dailės pavyzdžiu. Kartu tai vienas tų K. Stabrausko kūrinių, kuriuose išryškėja tiek jungtis, tiek ir skirtis tarp jo bei jo mokinio M. K. Čiurlionio kūrybos. Fantastiniais pasakos motyvais dvelkiantis debesų rūmas sutinkamas ne viename M. K. Čiurlionio darbe (pvz., „Karalaičio kelionė“), kai kur (triptikas „Vasara“) netgi įgaudamas nuogo moters kūno pavidalą. Tokias pat erdves fantazijos žaismui ir simboliškai atveria ir K. Stabrausko pavaizduotas moters kūnas priešais debesų rūmą. Vis dėlto, žvelgiant į K. Stabrausko paveikslą, akivaizdu, kad šis menininkas kur kas ištikimesnis realistinio vaizdavimo principams nei jo mokinys, kurio kūryba tiek vizualiai, tiek simboliškai nuo realaus pasaulio nutolusi kur kas toliau. Tuo remdamiesi, kai kurie dailėtyrininkai sąlyginai juos skirsto į pirmosios (K. Stabrauskas) ir antrosios (M. K. Čiurlionis) simbolistų kartos atstovus. Kūrinys eksponuotas VI lietuvių dailės parodoje (1912), tarptautinėje parodoje „Levas Bakstas. Epocha ir kūryba“ 2016 m. vasario 10 d. – balandžio 17 d. Baltarusijos Nacionaliniame dailės muziejuje, Minske; 2016 m. balandžio 29 d. – birželio 26 d., Vilniaus paveikslų galerijoje, publikuotas LAWIN meno albume „Ne vien grožis“ (Vilnius: 2012).

The Palace of Gold. 1912

Plywood and oil paint, 92 × 110 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: Kazimierz Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

The fantastic and aesthetically pleasing allegory that is *The Palace of Gold* is considered a typical example of art from Middle and Eastern Europe. It is one of those Stabrowski's paintings that draws a vivid line of the similarities and differences between him and his student Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. A palace in the clouds decorated with fantastic fairy tale motifs can also be seen in some of Čiurlionis' paintings (one such example – *The Prince's Journey*), and in some cases also including a female figure (e.g. *the Summer Triptych*). The interplay of fantasy elements and symbolism is also present in Stabrowski's painting depicting a female figure in front of a palace in the clouds. However, by looking at Stabrowski's masterpiece it becomes evident that the artist is more loyal to the principles of realistic depiction compared to his student, whose creations were more distant from the real world both visually and symbolically. Thus, artistic scholars categorise Stabrowski and Čiurlionis as first and second generation symbolists respectively. The painting was a part of the Sixth Lithuanian Art Exhibit (1912) and also was exhibited in the international exhibition *The Times and Works of Léon Bakst* in the National Museum of Art in Belarus, Minsk (02/10/2016 – 04/17/2016) and in Vilnius Picture Gallery (04/29/2016 – 06/26/2016). It was published in the LAWIN artwork album entitled *More than Just Beauty* (Vilnius: 2012).

20.

Tamsiaplaukės moters portretas. 1896

Drobė, aliejus, 64 × 68 cm

Rolando Valiūno kolekcija

1896 m. Iljos Repino dirbtuvėse aliejumi nutapytas tuomet dar būsimos žmonos Julijos Janišauskaitės portretas priklauso ankstyvajam K. Stabrausko kūrybos periodui, tačiau modelio traktuotė ir tapymo maniera jau liudija puikų technikos išmanymą ir valdymą. Paveikslas iškart buvo eksponuotas tais metais Peterburgo dailės akademijoje vykusioje parodoje ir pelnė visuotinį pripažinimą. Po beveik šimto metų, 1989-aisiais, kūrinys dar kartą eksponuotas toje pat vietoje, žymių akademiją baigusių lenkų tapytojų kūrinių grupinėje parodoje. 1997 m. kūrinys tapo reikšminga K. Stabrausko kūrybos parodos Varšuvos Lazienkose dalimi ir buvo reprodukuotas šios parodos kataloge. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Ne vien grožis“ (Vilnius: 2012).

Portrait of a Dark-Haired Lady. 1896

Oil on canvas, 64 × 68 cm

The Collection of Rolandas Valiūnas

This painting was composed in 1896, in Ilya Repin's workshop using oil based paint. The painting is of Julia Janiszewska, the then future wife of Stabrowski, and is considered one of artist's early masterpieces. Despite that, the interpretation of the model and the painting technique show that Stabrowski was a skilled painter and that he knew the proper techniques. The painting was immediately brought into the exposition that was hosted in the St. Petersburg Academy of Arts and received great public acclaim. Almost 100 years later, in 1989, the work of art was again exhibited in that same location among masterpieces of other famous Polish painters who have graduated from the Academy of Arts. In 1997, *Portrait of a Dark-Haired Lady* became an essential part of the Warsaw Łazienki exhibition and was therefore reproduced for the exhibition's catalogue. The painting was published in the LAWIN artwork album entitled *More than Just Beauty* (Vilnius: 2012).

21.

Kalnų peizažas. 1911

Kartonas, pastelė, 50,2 × 67,5

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

Pastelėje vaizduojamas rudų tonų pakrantės uolų masyvas. Dangų remiantys kalnai – viena iš K. Stabrausko kūrybos dominančių greta vandenų, debesų, kelionių įspūdžių. Čia, kaip ir daugelyje menininko kūrinių, iš pažiūros realistinis vaizdas perteikia simbolinį turinį: siekį kilti kalnų vertikaliomis aukštesnio dvasinio lygmens link. Įdvasintos gamtos sakralumą teigiančioje kompozicijoje vaizduojamos į viršų šaunančios dangų siekiančios viršukalnės yra tarsi metafizinės transformacijos perspektyva, vidinio virsmo vertikalė, kuria kylant papėdėje paliekami bereikšmiai žemiški reikalai ir siekiama tvarių dvasios aukštumų. Kalnų vertikalių formuojamas beribės erdvės, amžinybės įvaizdis, veržimosi laisvėn vizija žadina kitų dimensijų dvasinės erdvės pojūtį. Kalnų motyvai buvo būdingi ir K. Stabrausko mokinio M. K. Čiurlionio simbolistinei plastikai. Juos regime „Zodiako ženklų“ cikle (1906), kompozicijose „Žinia“ (1904), „Ramybė“ (1904), „Kalnas“ (1906). Ieškodami motyvų savo idėjoms išreikšti, abu menininkai kreipė žvilgsnius aukštyn, kur kalnų reljefe tirpstanti menkystė virsta gamtos didybe.

Mountain Landscape. 1911

Cardboard, pastel, 50,2 × 67,5

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The pastel depicts a brown-tone rocky massif at the seashore. Alongside water and clouds, mountains supporting the skies are one of Stabrowski's artistically interesting impressions of his travels. Here, as well as in most of the artist's creations, a seemingly realistic image expresses symbolism – an aim to ascend up the mountain towards a higher level of spirituality. In the composition, which expresses the sacredness of spiritualised nature, one can see mountain peaks that shoot upwards, seemingly touching the skies. This image is like a perspective of a physical transformation, a vertical line of internal change. If one was to ascend along this line, all of the irrelevant worldly issues would be left behind at the foot of the mountain, while the main aim would become the unchanging spiritual heights. The endless spaces formed by the vertical lines of the mountains, the image of eternity, and the vision of breaking free awakens the feeling of a spiritual realm of other dimensions. The symbolic plasticity of Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, the student of Kazimierz Stabrowski, was also characterised by mountain motifs. We can see them in the *Zodiac Signs* collection of paintings (1906) as well as in *News* (1904), *Serenity* (1904), and *Mountain* (1906). While searching for motifs to express their ideas, both of the artists turned their attention towards the skies, where the minuscule dissolves in the relief of the mountains and becomes the greatness of nature.

22.

Smaragdinis tvenkinys viloje d'Este. XIX a. pab. – XX a. pr.

Popierius, fanera, pastelė, 49,5 × 68 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

K. Stabrausko kelionių pomėgis ir meilė ne tik egzotiškiems Rytų kraštams, bet ir itališkojo renesanso bei baroko meno šedevrams įprasminti daugelyje menininko kūrinių. Šiame regime itališko renesansiško parko fragmentą, kurį dailininkas nutapė lankydamasis Tivolyje (Italija, netoli Romos). Šviesokaitos žaisme ir gamtos ramybe dvelkiantis kūrinys perteikia visai kitą nuotaiką nei spalvingi Tuniso prekyviečių vaizdai.

Emerald Pond Vila d'Este. Late 19th c. – early 20th c.

Paper, plywood, pastel, 49,5 × 68 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

Stabrowski's hobby of travelling and love for exotic Eastern lands and Italian Renaissance and Baroque style works of art have been given a significance in many of the artist's creations. In this painting, one can see a fragment of an Italian Renaissance park, which was painted during the artist's stay in Tivoli (in Italy, not far from Rome). The painting is instilled with a playful exchange of lights and the serenity that nature provides and it expresses a completely different mood than the colourful images of the Tunisian market.

23.

Po žaliu skliautu. 1901

Popierius, pastelė, 51,5 × 64 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

Pastelėje „Po žaliu skliautu“, išnaudodamas išpūdingus šviesos ir šešėlių žaismo efektus, K. Stabrauskas pavaizdavo vakaro prieblandoje skendintį gamtos kampelį. Idiliškos nuotaikos sklaidinas uolėtas peizažas su egzotikos prieskoniu (tolumoje boluojantis palmės šešėlis) žavi vaizdo romantika, šešėlių kuriamais mistiniais pojūčiais, spalviniu jautrumu ir vieningu žemės atspalvių koloritu. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Peizažo erdvė“, II tome (Vilnius: 2013).

Under the Green Canopy. 1901

Paper, pastel, 51,5 × 64 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

In his pastel painting entitled *Under the Green Canopy*, which makes use of spectacular playful lighting and shadow effects, Stabrowski depicted a corner of nature sinking in the dusk. The rocky landscape, which expresses an idyllic mood, with a dash of exotica (a white shadow of a palm tree in the distance) mesmerise with its visual romanticism, mystical senses created by the shadows, colour sensitivity, and a unified spectrum of colours and their shades. The painting was published in the LAWIN artwork album entitled *The World of Landscapes. Volume II* (Vilnius, 2013).

24.

Noktiurnas. Pietinis vilos portikas. 1919

Popierius, pastelė, 50 × 63 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski 1919

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Romantizmu ir misticismu dvelkia K. Stabrausko noktiurnas „Pietinis vilos portikas“. Šiame architektūriniame nakties peizaže vaizduojamas klasicistinių formų keturių kolonų vilos portikas, puoštas agavomis, raganėmis ir kitais dekoratyviniais augalais. Tai vienas iš K. Stabrausko dvarų parkų ir architektūros pomėgį iliustruojančių kūrinių, kurių menininkas išties yra nutapęs ganėtinai daug.

Nocturne. The Southern Portico of the Villa. 1919

Paper, pastel, 50 × 63 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski, 1919

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

Stabrowski's nocturne entitled *the Southern Portico of the Villa* is instilled with romanticism and mysticism. The architectural nocturnal landscape depicts the portico of a villa, which has four columns, is characterised by classicistic shapes, and is decorated with agaves, clematis, and other decorative plants. This is one of Stabrowski's paintings that illustrates the his hobby of painting manor parks and architecture. The artist has painted a rather large number of such compositions.

25.

Kurganai. Iš ciklo „Audra“. 1907–1910

Popierius, pastelė, 50 × 67 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

„Kurganai“ yra vienas iš K. Stabrausko devynių paveikslų ciklo „Audra“ kūrinių. Tai tarsi simbolinis dailininko tėvynės kelias iš praeities į ateitį: garbingą senovę menančius protėvių kaulus saugo pliki pilkapiai, greta jų styro liaunos vėjo blaškomos pušelės, kėpso nukirstų medžių kelmai, dangų baugiais perspėjimais skrodžia žaibai. Yra užfiksuota, kad, praėjus kiek laiko po ciklo sukūrimo, autorius jį pervadino „Būsimų įvykių nuojauta“. Vis dėlto pirminis pavadinimas jau buvo prigijęs, ir kūrinių toliau visi tebevadino „Audra“. 1908 m. „Kurganai“, kartu su dar trimis ciklo paveikslais buvo eksponuoti II lietuvių dailės parodoje, o 1910 m. visas ciklas eksponuotas IV lietuvių dailės parodoje ir K. Stabrausko kūrinių parodoje Varšuvoje. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Peizažo erdvė“, I tome (Vilnius: 2010).

Mounds. From the cycle *Storm*. 1907–1910

Paper, pastel, 50 × 67 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

Mounds is one of nine of Stabrowski's paintings in the *Storm* cycle. It is as if a symbolic path of the artist's homeland, going from the past into the future: grey tombstones guard the bones of the ancestors signifying honourable antiquity, while the surrounding slender pine trees sway to the rhythm of the wind, tree stumps stand sticking out of the ground, and the skies are being constantly struck by the warnings of the lightning. There are sources stating that some time later after the creation of the collection of paintings, the author renamed it to *A Feeling of Things to Come*. However, the initial name stuck and everyone continued to call it *Storm*. In 1908, *Mounds* together with three other paintings from the collection were exhibited in the Second Lithuanian Art Exhibit, while in 1910, the entire *Storm* collection of paintings was a part of the Fourth Lithuanian Art Exhibit and was showcased in an exhibition in Warsaw. The work of art was published in the LAWIN album of art collections entitled *the World of Landscapes. Volume I* (Vilnius: 2010).

26.

Baseinas viloje. 1924–1927

Popierius, pastelė, 82 × 69 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Rolando Valiūno kolekcija

Erdviškumo kontrastais sužavi „Baseino viloje“ kompozicija. Kompozicijos viršuje regime siaurą ruoželį mistišku mėliu užlietų sienų su kolonomis, o didžiąją dalį paveikslo erdvės užima tyvuliuojantis vanduo baseine. Jame tarsi veidrodyje atsispindi regimosios tikrovės atspindžiai, niveliuojami ir savotiškai perkuriami vandens raibuliavimo.

The Pool in the Villa. 1924–1927

Paper, pastel, 82 × 69 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Rolandas Valiūnas

The composition entitled *the Pool in the Villa* mesmerises with its contrasts in space. In the top of the painting, one can see a narrow strip of blueness that pours over the wall and its columns, while the bulk of the painting is taken over by a pool of settled water. Like a mirror, it reflects the image of the visible reality that is, in a sense, being re-levelled and recreated by the ripples of the waters.

27.

Stovinčios moters aktas. 1907

Kartonas, pastelė, 63 × 44,5 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski 1907

Rolando Valiūno kolekcija

„Stovinčios moters aktas“ – tai menininko odė moteriai, jos egzistenciniam trapumui ir kartu fatališkai didybei. Kadangi kone visiems K. Stabrausko moterų aktams ir portretams pozavo jo žmona Julija, šie kūriniai tapo savotiškais moters kismo laikui bėgant dokumentais, fiksuojančiais jos jaunystę ir brandą. Kūrinys publikuotas LAWIN meno albume „Ne vien grožis“ (Vilnius: 2012).

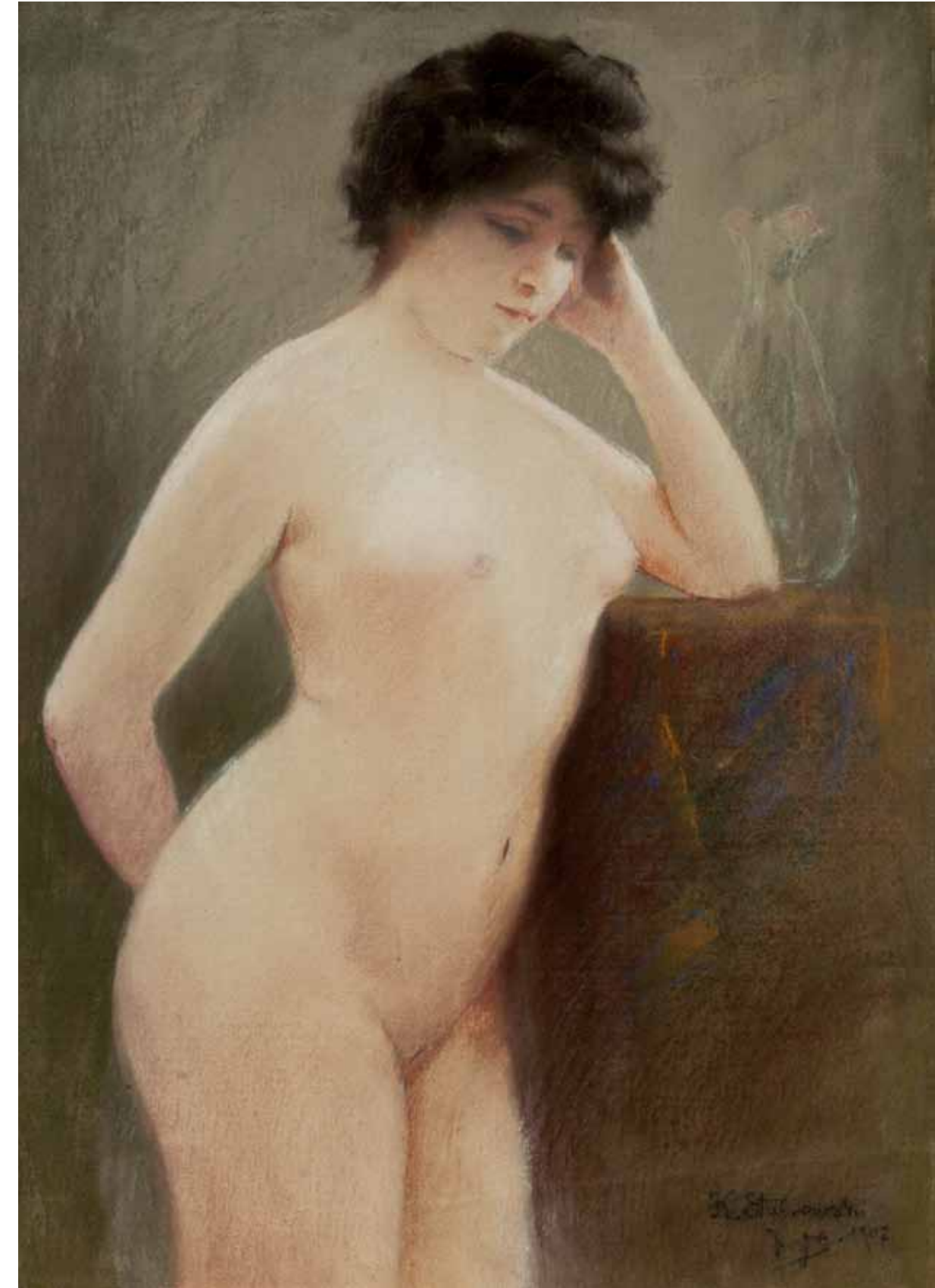
Standing Nude. 1907

Cardboard, pastel, 63 × 44,5 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski, 1907

The Collection of Rolandas Valiūnas

Standing Nude is the artist's ode to the woman and both her existential fragility as well as her fatal majesty. Since Stabrowski's wife, Julia Janiszewska, posed for almost all of Stabrowski's acts and portraits of women, these works of art have become a certain kind document of a woman's transformation in time, which recorded both her youth and her maturity. The painting was published in the LAWIN artwork album entitled *More than Just Beauty* (Vilnius: 2012).

28.

Žydroji Kaprio grota. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 48 × 65 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Akyliau žvelgiant į K. Stabrausko kūrinius, galima pastebėti ne tik realų arba simbolinį pasaulį – įmanoma aptikti ir siurrealumo apraiškų. Štai tarsi praryti pasirengę nasrai atsiveria viena iš daugybės Kaprio grotų kompozicijų. Šiuo siurrealiu siužetu žiūrovas priartinamas prie dar kitos tikrovės, jam atveriamas paslaptingas pasąmonės vaizdinių pasaulis.

The Blue Capri Grotto. Early 20th c.

Paper, pastel, 48 × 65 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

Upon closer inspection of Stabrowski's paintings, it is possible to notice a real as well as a symbolic world, but there are also some surreal manifestations. Here is the painting of the Capri Grotto, looking like a jaw opening up, as if it is ready to swallow whatever comes its way. This surreal story draws the viewer closer to yet another reality, where a mysterious world of subconscious imagery is revealed to them.

29.

Medžiai. Palermo motyvas. 1924–1927

Popierius, pastelė, 48 × 64 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Palermo fragmentą vaizduojančioje kompozicijoje „Medžiai“ dramatiškumą koduoja viršutiniame dešiniajame kompozicijos kampe iš medžių šakų, jų šešėlių ir raudonų besileidžiančios saulės gaisų kuriamas siurrealus keistų boluojančių nežemiškų būtybių vaizdinys. O didžioji paveikslo dalis visiškai telpa į realistinio gamtos peizažo rėmus.

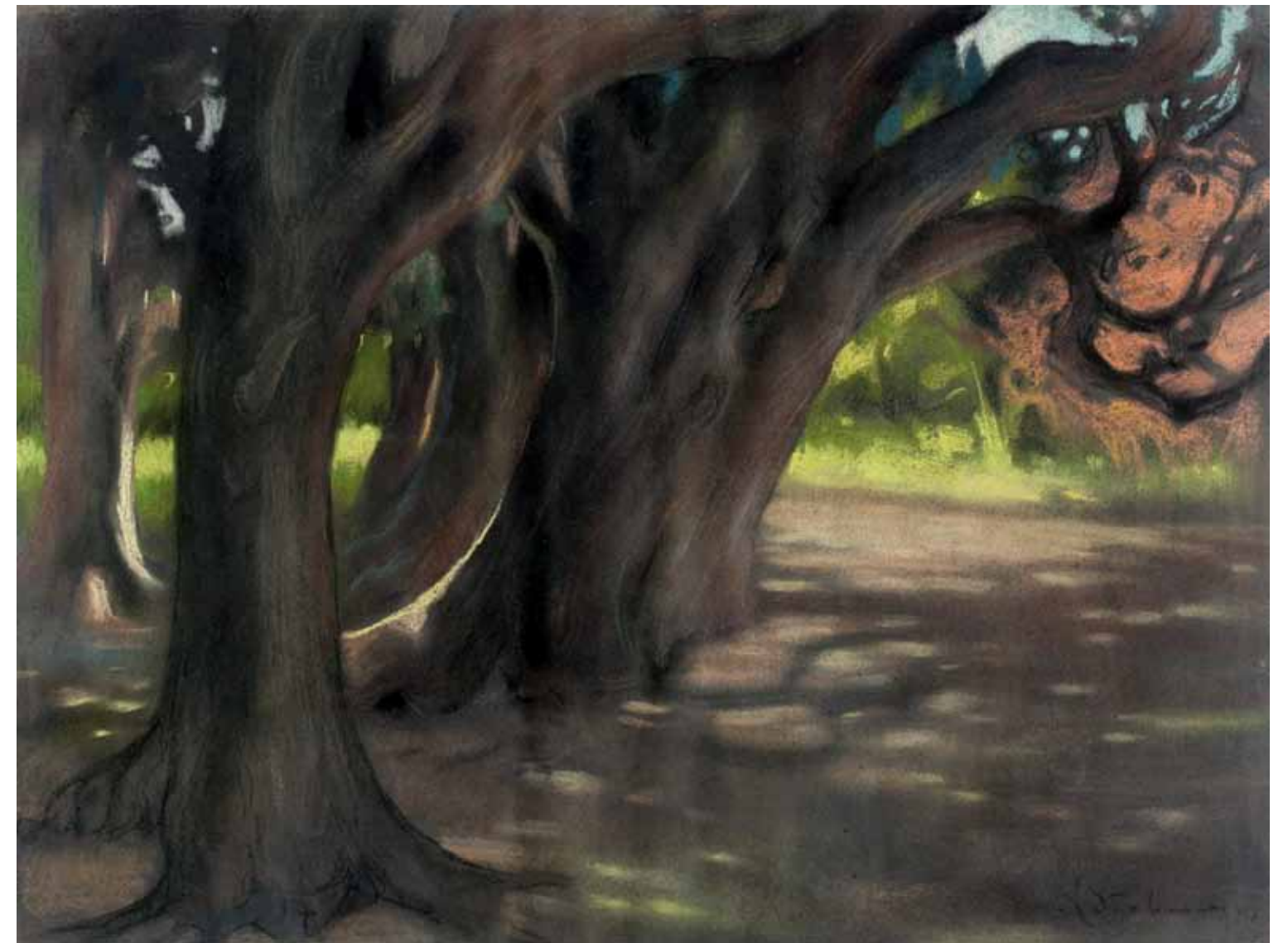
Trees. The Palermo Motif. 1924–1927

Paper, pastel, 48 × 64 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The composition entitled *Trees* depicts a fragment of Palermo: it encodes tensity in the upper right corner of the composition by using tree branches, their shadows, and the red glow of the setting sun, all of which form a surreal image of a white otherworldly being. The bulk of the painting, however, depicts a natural landscape in a very realistic manner and it does not seem that it is attempting to go beyond its borders of realism.

30.

Saulėlydis Baltojo vandens slėnyje. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 47,5 × 65 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Džiugiais oranžiniais tonais sutviska „Saulėlydis Baltojo vandens slėnyje“. Čia vėlgi dominuoja simboliniai K. Stabrausko pamėgti saulėlydžio, vandens, kalnų, rūko motyvai, sutinkami tiek daugelyje K. Stabrausko, tiek ir jo mokinio M. K. Čiurlionio darbų.

Sunset in the White Water Valley. Early 20th c.

Paper, pastel, 47,5 × 65 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The Sunset in the White Water Valley shines with positive orange tones. Yet again, Stabrowski's symbolic motifs of sunset, water, mountains, and fog dominate the work of art. These motifs can be found in many of Stabrowski's and even in Čiurlionis' works.

31.

Varnos. 1929

Popierius, pastelė, 48 × 65 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Viena paskutiniųjų K. Stabrausko kompozicijų vaizduoja mirties pranašus – juodvarnius. Apatiniame kairiajame kompozicijos kampe ant kalvelės sutūpę trys juodi varnai. Fone – žalios lygumos ir melsvi toliai. Potėpis lengvas, skaidrus, persišviečiantis. Taip sukuriama kita, anapusinė, ireali erdvė. Per žalias lygumas į šią erdvę vingiuoja blankus, vos įžiūrimas takelis. Takelis tarp čia ir ten, tarp laikinumo ir amžinybės. Reikia nepamiršti, kad, greta mirties simbolikos, varno įvaizdis kai kuriose kultūrose (ypač Šiaurės tautų) buvo laikomas ir pasaulio kūrėjo, pirmojo protėvio, tam tikro mitinio pirmtako simboliu. Vis dėlto šio motyvo dažnumas K. Stabrausko gyvenimo pabaigoje leidžia spėti dailininką labiau norėjus perteikti ne pasaulio pradžios, o asmeninę mirties nuojautą.

Blackbirds. 1929

Paper, pastel, 48 × 65 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

One of the last works of art that Stabrowski has painted depicts the prophets of death – the blackbirds. Three blackbirds are sitting in the bottom left corner of the composition. The background contains green flatlands and blue horizons. The brush technique is light and transparent. Such a method creates an otherworldly and unreal realm. A faint, hard-to-see winding pathway comes into this realm over the green flatlands. It is the pathway between here and there, transience and eternity. It is important to remember that, apart from the blackbird serving as a symbol of death, some cultures, especially of the northern nations, consider these animals the creators of the world and the first ancestor, a symbol of a deadly predecessor. The frequency of this motif in Stabrowski's works at the end of his life leads scholars to believe that the artist wanted to express his personal feeling of death rather than the beginning of the world.

32.

Priešaušris. 1913

Popierius, pastelė, 47 × 65 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Tekančios saulės gaisų nutvieksta erdvė šioje kompozicijoje tampa svarbiu prasminiu simboliu vienetu. Aušra pasiekia ir nušviečia atokiausias, tamsiausias pasaulio erdves, taigi kompozicijoje vaizduojamas siužetas yra tarsi gėrio ir blogio kova: pamažu švinta – ir tamsa traukiasi. Pirmieji spinduliai apšviečia didžiulę vandenyje stūksančią kalvą. Nejučiomis pro akis prašmėžuoja M. K. Čiurlionio vandenų kalvos („Ramybė“, 1904; „Saulėlydis“, 1904). Žinoma, čia viskas kiek kitaip, tačiau siužeto motyvai, koduojantys idealaus pasaulio paiešką, abiejų tie patys.

Before the Dawn. 1913

Paper, pastel, 47 × 65 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

In this composition, the glow of the rising sun illuminates the space that becomes an important symbolic unit meaning-wise. Dawn reaches and lights up the most distant and darkest depths of the world, which means that the composition is expressing a scenario of a battle between good and evil: the light slowly comes in and the darkness retreats. The first rays of light illuminate the large mound in the water. Immediately, Čiurlionis' water mounds come to mind (*Serenity* [1904] and *Sunset* [1904]). Of course, everything here is slightly different, but both artists have the same motifs of the story that encode the idea of searching for an ideal world.

33.

Pilies griuvėsiai. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 47 × 67 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

XX a. pr. lietuvių ir lenkų tapyboje vyravo tėvynės praeities, jos didybės akcentavimo tendencijos. Buvo būdingas tam tikras simbolinis matymas, tautos didybę išvelgiantis materialiuose objektuose, menančiuose garbingą senovę. Kadaiše didingų statinių likučiai taip pat tapo savotišku tautos didybės simboliu, o kartu ir neretu motyvu simbolistų kūryboje. Ne išimtis ir K. Stabrausko bei jo mokinio M. K. Čiurlionio („Praeitis“, 1907) kūriniai.

Castle Ruins. Early 20th c.

Paper, pastel, 47 × 67 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

During the 20th century, the Lithuanian and Polish painting scene was dominated by themes such as the past of the homeland and the emphasis of its greatness. It was characterised by a certain symbolic perception, capable of seeing the greatness of the nation in material objects that reminded of an honourable past. Back then, the ruins of great buildings were also a certain symbol of the greatness of a nation and often a motif in symbolic works of art. Stabrowski's and Čiurlionis' works are no exception (e.g. *The Past*, 1907).

34.

Medžiai. 1895

Popierius pastelė, 47 × 63 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Šioje K. Stabrausko kompozicijoje medžiai tarsi vaduojasi iš realumo, daiktiškumo pančių. Nuo realių vaizdavimo formų tolstama abstrakčios vaizduosenos link. Iki galo prie jos taip ir nepriartėjama, tačiau ši slinktis abstrakčiosios tapybos link greta menininko propaguotų simbolizmo ir romantizmo idėjų savotiškai mitologizuoja vaizduojamą gamtovaizdį: simboliškai transformuoti medžiai tampa priemone idėjų, jausmų, išgyvenimų raiškai. Tai būdinga ir M. K. Čiurlionio tapybai. Panašiai vaizduojamus medžius galima pamatyti jo „Žiemos“ ciklo darbuose (1907).

Trees. 1895

Paper, pastel, 47 × 63 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

In this Stabrowski's composition, the trees look as if they are breaking free from the clutches of realism and materiality. There is a shift from real visual forms to abstract imagery. It does not reach the end, but the shift towards abstract painting combined with the artist's propagated ideas of symbolism and romanticism in a sense mythologises the natural landscape that is being depicted in the composition: the symbolically transforming trees become a measure for the expression of ideas, feelings, and experiences. This is also evident in Čiurlionis' works. The depiction of trees is similar in his *Winter* collection (1907).

35.

Žydroji Kaprio grota. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 47 × 65 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Dar vienas Kaprio grotų variantas. Spalviškai kiek skaidresnis ir šviesesnis nei kiti. K. Stabrauskas tapydamas mėgo žaisti paros meto niuansų pagavomis, tad šis grotos variantas greičiausiai vaizduoja saulėto rytmečio ar spindinčio dienovidžio metą. Lengva vandens skaidruma, švytėjimu tviskanti grotos anga, šviesos atspindžių žaismas vandenyje savitai perteikia grotos dvasią, slėpiningą vidudienio ramybę ir tylą atokiame Žemės kampelyje.

The Blue Capri Grotto. Early 20th c.

Paper, pastel, 47 × 65 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

This is another variant of the Capri Grotto. In terms of colours, it is clearer and brighter than the others. While painting, Stabrowski was fond of playing with the understanding of day time nuances, so this variant of the grotto depicts either a sunny morning or a bright noon. The light transparency of the water, the twinkling grotto entrance, and the playful lights reflecting off of the waters in some ways express the spirit of the grotto, the mystical serenity of noontime, and the silence of the distant corner of the Earth.

36.

Povas. Po 1900

Popierius, pastelė, 50 × 65 cm

Signatūra paveikslo apačioje dešinėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

Dekoratyviajai K. Stabrausko tapybos linijai atstovauja kompozicija „Povas“. Grožio vizija čia įgauna realias plastines pavo formas, kartu išsaugodama trapią virsmo, transformacijos iliuziją, kuriamą pailgintomis proporcijomis, banguojančiomis formomis, pavo kojose ir uodegoje tarsi imančiose tirpti ir sklaidytis. Čia lengvėja, skaidrėja potėpis, blanksta spalvos, randasi efemerškumo, laikinumo, praeinamumo įspūdis.

Peacock. After 1900

Paper, pastel, 50 × 65 cm

Signature in the bottom-right corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

Peacock is one of Stabrowski's decorative compositions. The image of beauty materialises in the actual plastic shapes of a peacock, preserving the fragile illusion of change and transformation that is created using extended proportions and wavy forms, which dissolve and disperse at the peacock's legs and tail. The brushes become lighter and more transparent here. The colours are faded and an impression of ephemerality, transience, and temporariness is present.

37.

Bananų miškas iš ciklo „Kanarai“. 1913

Popierius, pastelė, 63 × 51 cm

Signatūra paveikslo apačioje kairėje pusėje: K. Stabrowski

Dr. Jaunius Gumbio kolekcija

„Bananų miškas“ taip pat priskirtinas dekoratyviajai K. Stabrausko kūrybos atšakai. Egzotinės kelionės įspūdžius fiksuojančioje pastelėje regime graškščias palmes su ryškiaspalviais bananų žiedais. Viena vertus, tai tarsi potėpiaus dokumentuota egzotiška kelionė, tačiau kartu ši egzotika įgauna ir fantaziją kurstančios mistinės vizijos atspalvį. Nuostabiai šviesokaitoje kintančių spalvų, formų, žiedų įmantrumu ir dekoratyvumu bei spalviniu raudonos ir žalios kontrastu kuriama kitokia pasaulio suvokimo prizmė. Kūrinys 1913 m. eksponuotas Varšuvoje, 1915 m. Petrograde (dab. Sankt Peterburgas), 1916 m. Maskvoje.

The Banana Forest, from the Canary collection. 1913

Paper, pastel, 63 × 51 cm

Signature in the bottom-left corner of the painting: K. Stabrowski

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The Banana Forest is also considered a decorative work of art by Stabrowski. The pastel records the impressions of an exotic journey, depicting graceful palm trees and its bright banana blossoms. On the one hand, it is like a brush-painted documentary of an exotic voyage, but the exotica also acquires a shade of mystical visions that push forward fantasy. A different perception of the world is formed with the perfectly executed colours that change with the lighting, the decorative sophistication of the blossoms, and the green contrast. The work of art was exhibited in Warsaw (1913), in Petrograd (1915) (present day St. Petersburg), and in Moscow in 1916.

38.

Tolumos. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 71 × 88 cm

Be signatūros

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

Kompozicijoje vyrauja mistinė nuotaika, lyg vaizduojamas peizažas vienu metu būtų ir fikcija, ir realybė. Pirmojo plano žemiški spalviniai tonai fone subtiliai pereina į nežemišką blausų švytėjimą. Rūke skendinčios melsvos tolumos kuria poetinio susimąstymo nuotaiką. Gamtos didingumas, erdvės begalybė kursto mintis apie laikino ir amžino sankirtą, būties prasmę, dvasinės tobulybės siekį.

The Distances. Early 20th c.

Paper, pastel, 71 × 88 cm

No signature

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

A mystical mood dominates the composition, as if the depicted landscape is both fiction and reality. The worldly colour tones in the foreground transform into an pale otherworldly glow. The blue distances drowning in the depths of the painting form a sense of poetic contemplation. The majesty of nature and the endlessness of the space strongly point towards the ideas of transience, the eternal clash, the meaning of existence, and the pursuit of spiritual perfection.

39.

Jūros krantas. XX a. pr.

Popierius, pastelė, 75 × 88,5 cm

Be signatūros

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

Akmenuotą pakrantę skalaujantis vanduo – dažnas K. Stabrausko kūrybos motyvas. Šįkart jis iš kitų tarpo išsiskiria magiškai mėlyna ryškia horizonto linija ir nežemiškai švytinčia vandenų mėlyne, primenančia M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimo“ ciklą (1905). Paslaptingo mėlio nutvieksta iš vandens išnirusi vieno akmens viršūnė tampa spalviniu kompozicijos akcentu, žiūros tašku, koncentruojančiu stebėtojo žvilgsnį ir mintis.

Sea Shore. Early 20th c.

Paper, pastel, 75 × 88,5 cm

No signature

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

The waters that wash the stony shores is a frequent artistic motif that Stabrowski likes to utilise in his works. However, this time he differentiates with a clear blue horizontal line and an otherworldly blueness shining from the waters, which are somewhat reminiscent of Čiurlionis' *Creation of the World* collection of paintings (1905). A mysterious blueness lighting up and a rocky peak poking out of the waters become the definitive colour accent of the composition, a point of view that concentrates the viewer's gaze and thoughts.

40.

Vezuvijus. Iki 1913 m.

Popierius, pastelė, 48 × 64 cm

Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

Lankydamasis Italijoje, K. Stabrauskas gėrėjosi ne tik architektūros šedevrais ir parkų vaizdais. Pastelėje „Vezuvijus“ regime vieną įspūdingiausių pasaulio ugnikalnių. Dailininkas, kurdamas kilnų didingą ugnikalnio vaizdą, tarsi priešpriešina jį žmogaus gyvenimo trapumui. Kartu jaukia šilta šviesa užlietoje pastelėje ieškoma idealaus grožio apraiškų, kurios atsiveria itališkos gamtos peizaže.

Vesuvius. Before 1913

Paper, pastel, 48 × 64 cm

The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

When Stabrowski was visiting Italy, architectural wonders and parks were not the only things that the artist was feasting his eyes on. In the pastel entitled *Vesuvius*, one can see one of the most spectacular volcanoes in the world. By creating the majestic visual of the volcano, the artist contradicts it with the fragility of the human life. The pastel with its comfy and warm light expresses a search for a revelation of ideal beauty that are revealed in the Italian natural landscape.

Iliustracijos tekste | List of Illustrations

p. 16
Kazimieras Stabrauskas (1869–1929).
Nuotrauka iš dr. Jauniaus Gumbio kolekcijos

p. 18
Atvirukas:
K. Stabrausko paveikslo „Audra“ reprodukcija.
Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

p. 23
K. Stabrauskas. Eglė žalčių karalienė.
Iliustracija iš parodos katalogo „Kazimierz
Stabrowski: Muzeum Łazienki Królewskie
w Warszawie”, 1997.
Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

p. 25
Atvirukas:
K. Stabrausko paveikslo „Gyvenimo vartai“
reprodukcija.
Dr. Jauniaus Gumbio kolekcija

p. 28
M. K. Čiurlionis. Karalaičio kelionė.
III paveikslas iš triptiko. 1907.
Drobė, tempera.
Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus
kolekcija. Čt 43
A. Baltėno fotografija

kat. 19. K. Stabrauskas. Aukso rūmai. 1912

M. K. Čiurlionis. Saulėlydis. 1904.
Popierius, pastelė.
Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus
kolekcija. Čt 127. A. Baltėno fotografija

kat. 32. K. Stabrauskas. Priešaušris. 1913

p. 29
M. K. Čiurlionis. Praeitis. 1907.
Kartonas, pastelė.
Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus
kolekcija. Čt 210.
A. Baltėno fotografija

kat. 33. K. Stabrauskas. Pilies griuvėsiai. XX a. pr.

M. K. Čiurlionis. Jūra naktį. 1906.
Kartonas, tempera.
Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus
kolekcija. Čt 199.
A. Baltėno fotografija

kat. 12. K. Stabrauskas. Grota. XX a. 1–2 deš.

p. 16
Kazimierz Stabrowski (1869–1929).
The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

p. 18
A postcard:
the reproduction of K. Stabrowski's painting
“The Storm”.
The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

p. 23
K. Stabrowski. Eglė the Queen of Serpents.
An illustration in the catalog of the exhibition
“Kazimierz Stabrowski: Muzeum Łazienki Królewskie
w Warszawie”, 1997.
The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

p. 25
A postcard:
the reproduction of K. Stabrowski's painting
“Gate of Life”.
The Collection of Dr. Jaunius Gumbis

p. 28
M. K. Čiurlionis. The Prince's Journey (III). 1907.
Tempera on canvas.
The collection of M. K. Čiurlionis National Museum
of Art.
The photo of A. Baltėnas

cat. 19. K. Stabrowski. The Palace of Gold. 1912

M. K. Čiurlionis. The Sunset. 1904.
Pastel on paper.
The collection of M. K. Čiurlionis National Museum
of Art.
The photo of A. Baltėnas

cat. 32. K. Stabrowski. Before the Dawn. 1913

p. 29
M. K. Čiurlionis. The Past. 1907.
Pastel on cardboard.
The collection of M. K. Čiurlionis National Museum
of Art.
The photo of A. Baltėnas

cat. 33. K. Stabrowski. Castle Ruins. Early 20th c.

M. K. Čiurlionis. The Sea at Night. 1906.
Tempera on cardboard.
The collection of M. K. Čiurlionis National Museum
of Art.
The photo of A. Baltėnas

cat. 12. K. Stabrowski. Grotto. 1900s–1910s

<p>p. 30</p> <p>Atvirukas:</p> <p>K. Stabrausko paveikslo „Karalaitė magiško kristalo“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda. A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus rinkinys. ŽF(P)2747</p>	<p>p. 30</p> <p>A postcard:</p> <p>the reproduction of K. Stabrowski’s painting “The Princess of the Magic Crystal”. The Third Lithuanian Art Exhibit. The collection of A. Žmuidzinavičius Creations and Collections Museum</p>
<p>p. 31</p> <p>Atvirukas:</p> <p>K. Stabrausko paveikslo „Kunigaikštytė vardu Laimė“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda. A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus rinkinys. ŽF(P)2748</p>	<p>p. 31</p> <p>A postcard:</p> <p>the reproduction of K. Stabrowski’s painting “The Princess Named Felicity”. The Third Lithuanian Art Exhibit. The collection of A. Žmuidzinavičius Creations and Collections Museum</p>
<p>II lietuvių dailės draugijos parodos (1908) ekspozicijos fragmentas:</p> <p>M. K. Čiurlionio (kairėje) ir K. Stabrausko (dešinėje) paveikslai.</p> <p>Nuotrauka iš A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus rinkinio. ŽF(P)1130</p>	<p>A fragment of the Second Lithuanian Art Exhibit (1908):</p> <p>paintings of M. K. Čiurlionis (left) and K. Stabrowski (right).</p> <p>The collection of A. Žmuidzinavičius Creations and Collections Museum</p>
<p>Atvirukas:</p> <p>K. Stabrausko paveikslo „Mirties šmėkla“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda. A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus rinkinys. ŽF(P)2751</p>	<p>A postcard:</p> <p>the reproduction of K. Stabrowski’s painting “The Specter of Death”. The Third Lithuanian Art Exhibit. The collection of A. Žmuidzinavičius Creations and Collections Museum</p>
<p>p. 32</p> <p>Atvirukas:</p> <p>K. Stabrausko paveikslo „Portretas panelės M.“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda. A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus rinkinys. ŽF(P)2746</p>	<p>p. 32</p> <p>A postcard:</p> <p>the reproduction of K. Stabrowski’s painting “The Portrait of Miss M.” The Third Lithuanian Art Exhibit. The collection of A. Žmuidzinavičius Creations and Collections Museum</p>
<p>p. 33</p> <p>Atvirukas:</p> <p>K. Stabrausko paveikslo „Portretas pono B. fantastiškuose rūbuose“ reprodukcija. III lietuvių dailės paroda. A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus rinkinys. ŽF(P)2749</p>	<p>p. 33</p> <p>A postcard:</p> <p>the reproduction of K. Stabrowski’s painting “The Portrait of Mister B. in Fantasy Costume”. The Third Lithuanian Art Exhibit. The collection of A. Žmuidzinavičius Creations and Collections Museum</p>
<p>„Jaunojo meno“ puotos – Varšuvos dailės mokykloje 20 a. pr. kasmet organizuotos studentų ir pedagogų šventės, pasižymėjusiomis įspūdingomis pačios mokyklos bendruomenės kurtomis dekoracijomis ir fantastiniais kostiumais.</p>	
<p>Modernizmas (pranc. modernisme) – 19 a. pab. – 20 a. vid. avangardinių meno krypčių visuma, kuriai būdingas tradicijų neigimas, naujovių paieška, kūrybos originalumo, universalumo postulatai.</p>	
<p>Neoromantizmas – 19 a. pab. – 20 a. I p. menininkų judėjimas, gaivinęs romantizmo principus. Būdingos simbolinės kompozicijos, herojiniai praeities vaizdai, idealizuoti gimtinės peizažai.</p>	
<p>Abstrakčioji dailė (lot. abstractus – atitrauktas) – be daiktė, befigūrė dailė, nevaizduojanti realių objektų, o besiremianti tik grynąja forma, t. y. tonais, tūriais, linijomis, spalvomis, faktūromis.</p>	<p>Panestetizmas – estetinė teorija, išaukštėjusi estetinį pažinimą ir kūrinių pavadinusi būties tiesos balsu, o menininką – genijumi. Ši filosofinė pozicija kūrybą traktavo kaip patį geriausią būties pažinimo būdą.</p>
<p>Alegorija (gr. allegoria – kitoks nusakymas) – tam tikru sutartiniu vaizdu išreiškta abstrakti sąvoka. Taip vadinamas ir dailės žanras, kur vaizduojami objektai išreiškia abstrakčias sąvokas, įkūnija mitologinius personažus ar Biblijos herojus.</p>	<p>Pastelė – tokia tapybos ir piešimo technika, kuomet ant šiurkštaus popieriaus, kartono, gruntuotos drobės piešiama linijomis, štrichais, kartais dažai įtrinami pirštais, vatos tamponais ar teptukais. Tuo pačiu terminu vadinami iš šia technika sukurti dailės kūriniai. Jiems būdingas švelnus matinis paviršius, minkštas koloritas, lengvi, subtilūs, skaidrūs atspalviai.</p>
<p>Antropomorfinis motyvas – žmogaus arba jo figūros dalies atvaizdas dailės kūrinyje, dažnai atliekantis ne tik puošybinę, bet ir maginę, simbolinę funkciją.</p>	<p>Peterburgo dailės akademija – aukštoji Rusijos dailės mokykla, įkurta 1757 m. Peterburge. Po 1893 m. reformos dėstymo programa pritaikyta realistinio vaizdavimo principams. Talentingų pedagogų Pavelo Čistiakovo, Iljos Repino, Archipo Kuindži dėka Kazimiero Stabrausko studijų metais garsėjo kaip profesinio meistriškumo mokykla.</p>
<p>Antroposofija (gr. anthropos – žmogus + sophia – išmintis) – mistinis mokymas, viena iš teosofijos atmainų. Antroposofijos sistemos centre – aukštinama žmogaus esmė.</p>	
<p>Art Nouveau – žr. Secesija</p>	
<p>Ezoterika (gr. Esōterikos – vidinis) – veiklų ir judėjimų gama, vienijama bendro polinkio į gilius dvasinius dalykus, mistinį žinojimą, mitologinį pažinimą. Pagal pirminę reikšmę ezoterika ilgą laiką buvo tik siauram pašvestųjų, inicijuotųjų ratui prieinamos slaptosios praktikos ir tik maždaug 20 a. vid. sąvoka imta naudoti plačiąja prasme.</p>	<p>Pirmosios lietuvių dailės parodos – nuo 1907 m. kasmet rengtos lietuvių dailininkų parodos. Parodas organizavo Lietuvių dailės draugija, vienijusi lietuvių dailininkus ir visuomenės atstovus, kurie stengėsi puoselėti ir populiarinti tautinę dailę. Parodų rengimo veikloje aktyviai dalyvavo ir savo kūrinius jose eksponavo K. Stabrauskas, M. K. Čiurlionis, A. Varnas, P. Rimša, A. Žmuidzinavičius ir kt. Dailės parodų tradiciją nutraukė I pasaulinis karas.</p>
<p>Impresionizmas (pranc. impressionisme – įspūdis) – 19 a. pab. dailės kryptis, susiformavusi kaip priešprieša saloniniam akademizmui. Siekta perteikti tiesioginį tikrovės pojūtį, netikėtais rakursais fiksuoti akimirkos vaizdą, perteikti atmosferos, oro virpėjimo įspūdį.</p>	<p>Puantilizmas (pranc. pointillisme – taškas) – tapymo būdas, kuomet vienodais grynų dažų potėpiais taškuojama taip, kad iš toliau žvelgiant į paveikslą jie susilietų, sudarydami vientisus atspalvius.</p>
<p>Intuityvizmas – filosofinė srovė, racionaliam pažinimui priešpastačiusi tiesioginį tikrovės suvokimą, pagrįstą intuicija, kuri suprantama kaip ypatingas sąmonės sugebėjimas, netapatus jutiminiam patyrimui ir diskursyviam, loginiam mąstymui.</p>	<p>Realistinis vaizdavimas – tikroviškas vaizdavimo būdas, pagrįstas natūros studijomis, objektyvumo siekiu, perteikiant tapomų objektų formas, proporcijas, faktūras, spalvas.</p>
<p>„Jaunojo meno“ puotos – Varšuvos dailės mokykloje 20 a. pr. kasmet organizuotos studentų ir pedagogų šventės, pasižymėjusiomis įspūdingomis pačios mokyklos bendruomenės kurtomis dekoracijomis ir fantastiniais kostiumais.</p>	<p>Secesija (Art Nouveau) – simbolizmo įtakoje 19 a. pab. – 20 a. pr. susiformavęs meninis judėjimas, derinantis natūralizmą ir stilizaciją. Akcentuojamas vaizdo dekoratyvumas, dažnai ieškoma ir simboliinės gelmės.</p>
<p>Modernizmas (pranc. modernisme) – 19 a. pab. – 20 a. vid. avangardinių meno krypčių visuma, kuriai būdingas tradicijų neigimas, naujovių paieška, kūrybos originalumo, universalumo postulatai.</p>	<p>Simbolizmas (pranc. symbolisme) – menininkų judėjimas, susiformavęs Prancūzijoje 19 a. pab. kaip realizmo ir impresionizmo priešprieša. Simbolistai siekė vaizduoti tai, kas neregima – pojūčius, dvasinį lygmenį, abstrakčias sąvokas, kurti mistinį, okultinį turinį, susijusį su būties paslaptimis: iracionalius įvaizdžius, sapnų pasaulį, fantastines vizijas. 1891 m. meno kritikas Albert Aurier paskelbė penkis simbolizmo dailės principus:</p> <ol style="list-style-type: none">kūrinio tikslas yra išreikšti idėją; idėja turi būti išreiškiama simboline forma;

3. kūryba turi būti grindžiama sinestezijos principu – formos ir ženklai pateikiami apibendrintai, visiems suvokiamu būdu;
4. vaizduojamas objektas subjektyvus, svarbus kaip subjekto idėjų ženklas;
5. tapyba privalo būti dekoratyvi.

Siurrealizmas (pranc. *surréalisme* – virš + daiktiškas, tikras) – dailės kryptis, įtakota iracionalistinės, intuityvistinės filosofijos idėjų, siekusi išlaisvinti menininko sąmonę, vaizduotę, sapnus, instinktus, nuojautas. Būdingas asociatyvus meninis vaizdas, individuali mitologizuota simbolika.

Šviesotamsa / šviesokaita – vaizduojamosios dailės išraiškos priemonė, kuomet tikrovės iliuzija plokštumoje kuriama, pasitelkiant šviesos ir šešėlių išdėstymą bei jų gradaciją.

Glossary

Abstract Art (Lat. *abstractus* – “drawn away”) – objectless and formless art that does not depict real objects, but is based on pure form, i.e. tone, volume, lines, colours, and facture.

Allegory (Gr. *allēgoria* – “other speaking”) – an abstract idea expressed by means of a certain conventional image.

Anthropomorphic Motif – an image of a human or its figure in a work of art, often serving a decorative as well as a magical and symbolic functions.

Anthroposophy (Gr. *anthropos* – “human” + *sophia* – “wisdom”) – mystical teachings, one of the types of theosophy. The centre of the anthroposophic system is to aggrandise the essence of the human being.

Art Nouveau – see Secession

Esotericism (Gr. *esōterikos* – “within”) – the range of activities and movements, unified under a common tendency towards deep spiritual things, mystical knowledge, and mythological knowing. According to its initial meaning, for a long time esotericism denoted secret practices that were only disclosed to a small circle of ordained or initiated individuals. However, sometime around the mid-20th century, the concept became broader.

Impressionism (Fr. *impressionisme* – “impression”) – an artistic movement of the late 19th century, which formed as a juxtaposition to “parlour academia”. The aim was to express a direct feeling of reality, to record an image of a moment utilising unexpected perspectives, and to portray a sense of vibration in the atmosphere and the air.

Teosofija (gr. *theos* – dievas + *sophia* – išmintis) – mistinis religinis sąjūdis, siekęs atskleisti bendrą religinių simbolių prasmę ir sukurti universalią, ne-dogmatišką religiją. Ši mistinė filosofinė doktrina skelbia žmogaus vienybę su Dievu, t. y. galimybę tobulėjant tiesiogiai pažinti Dievą.

Transcendencija (lot. *transcendens* – peržengiantis) – buvimas, egzistavimas už, anapus ko nors, pvz., buvimas už proto, pažinimo ribų arba absoliučios būties – už materialios tikrovės ribų.

Varšuvos dailės mokykla – 1903 m. Kazimiero Stabrausko Varšuvoje įkurta Dailės mokykla, kurią mecenavo Eugenia Kierbedziowa. Čia dėstė modernistinės pakraipos dailininkai – Ferdinandas Ruščicas, Stanislovas Lentzas ir kt. 1904–1906 Varšuvos dailės mokykloje mokėsi M. K. Čiurlionis, 1910–1914 – Vincas Grybas. K. Stabrauskas mokyklai vadovavo iki 1909 m. 1932 m. mokykla pertvarkyta į Varšuvos dailės akademiją.

Intuitionism – a philosophical branch that puts rational understanding in juxtaposition against direct understanding of reality based on intuition, which is understood as a special capability of the consciousness, unlike sensual experience and thinking based on discourse and logic.

Young Art Banquet – an annual student and pedagogue celebration hosted at the Warsaw School of Art, which was characterised by impressive decorations and fantasy-themed costumes, all of which were made by the community of the school.

Modernism (Fr. *modernisme*) – the entirety of late 19th – mid-20th century avant-garde artistic movements, characterised by the rejection of tradition, the search for novelty, artistic originality, and the postulates of universalism.

Neoromanticism – a late 19th–early to mid-20th century movement that aimed at reviving the principles of romanticism. It is characterised by symbolic compositions, heroic images of the past, and idealised natural landscapes.

Panaesthetism – aesthetics theory glorifying aesthetic knowing and dubbing the work of art “the voice of the truth of existence” and the artist “a genius”. This philosophical position considered creation the best way of knowing existence.

Pastel – a painting and drawing technique whereby one paints lines and/or strokes using fingers, cotton swabs or brushes on rough paper, cardboard or primed canvas. The same term is used to refer to works of art that are painted using this technique. They are characterised by a soft matte surface, soft colours, as well as light subtle and bright shades.

St. Petersburg Academy of Arts – a higher education school of art in Russia, established in 1757 in St. Petersburg. Following the 1893 reform, the teaching programme was adapted to the principles of realistic portrayal. Because of talented pedagogues, such as Pavel Chistyakov, Ilya Repin, and Arkhip Kuindzhi, the school was renowned for its professional mastery during the years that Kazimierz Stabrowski have studied there.

The first Lithuanian art exhibits – starting in 1907, Lithuanian art exhibits were organised annually. The Lithuanian Art Society organised the exhibitions, thus uniting Lithuanian artists and members of all social layers of the society, who sought to preserve and to popularise national art. K. Stabrowski, M. K. Čiurlionis, A. Varnas, P. Rimša, A. Žmuidzinavičius and others have actively participated in the organisation of the exhibition and have even included their own works of art in them. The tradition of the art exhibit was discontinued due to World War I.

Pointillism (Fr. *pointillisme* – “point”) – a method of painting whereby identical pure paint dots are made in a way that when one looks at the painting from a distance, the image blends and forms smooth colours.

Realistic Portrayal – a method of realistic painting based on natural studies and the pursuit of objectiveness when portraying object forms, proportions, factures and colours.

Secession (Art Nouveau) – an artistic movement that formed in the late 19th – early 20th century, which was influenced by symbolism and seeks to combine naturalism and stylisation. It accentuates the decorativeness of the image and searches for symbolic depths.

Symbolism (Fr. *symbolisme*) – a movement of artists that formed in the end of the 19th century in France as an opposition to the movements of realism and impressionism. Symbolists sought to portray that, which cannot be seen – feelings, the spiritual level, abstract notions – to create mystical occult-like content that ties into the secret of existence: irrational images, the world of dreams and fantasy visions. In 1891, Albert Aurier, an art critic, announced the five principles of symbolistic art:

1. The aim of the work of art is to express an idea.
2. The idea has to be expressed in a symbolic form.
3. Creation has to be based on the principle of synaesthesia: forms and signs are presented in a general and universally understandable way.
4. The object being portrayed is subjective and important as a sign of the subject’s ideas.
5. Painting has to be decorative.

Surrealism (Fr. *surréalisme* – “above” + “material”, “real”) – an art movement influenced by the philosophical ideas of irrationalism and intuitivism, which sought to liberate the consciousness, imagination, dreams, instincts and feelings of the artist. It was characterised by associative artistic visuals and an individualised and mythologised symbolism.

Light & Darkness / Change in Lighting – a measure of visual art expression whereby the illusion of reality is created on a plane using the layout of light and darkness and their shades.

Theosophy (Gr. *theos* – “god” + *sophia* – “wisdom”) – a mystical religious movement that sought to reveal the common religious symbolic meaning and to create a universal non-dogmatic religion. This mystical philosophic doctrine declares the unity of man with God, i.e. the ability to directly get to know God by improving oneself.

Transcendence (Lat. *transcendens* – “surpassing”) – being, existence beyond or on the other side of something, e.g. being beyond mind, the limits of knowing or absolute existence – behind the lines of the material reality.

Warsaw School of Art – an arts school established in 1903, in Warsaw by Kazimierz Stabrowski and patronised by Eugenia Kierbedziowa. Modernists such as Ferdynand Ruszczyk, Stanisław Lentz and others taught in the school. Mikalojus Konstantinas Čiurlionis and Vincas Grybas have studied in the Warsaw School of Art from 1904 until 1906 and from 1910 until 1914 respectively. Stabrowski led the school from 1909 until 1932. The school was reformed into the Warsaw Academy of Arts.

Bibliografija | Bibliography

Antroji lietuvių dailės paroda: katalogas. Kaunas: Sokolovskio ir Estrino spaustuvė, 1908.

Boldok S. Modernista czy mistyk? // Sztuka.pl: gazeta-antykwaryczna Nr. 025. 1998-04, P. 19.

Charazińska Elżbieta. Kazimierz Stabrowski – malarz i pedagog (Kazimieras Stabrauskas – tapytojas ir pedagogas: menotyros magistro darbas). Uniwersytet Warszawski, 1974.

Gira Liudas. Antroji lietuvių dailės paroda // Lietuvos ūkininkas, 1908-03-06 (19), Nr. 10, P. 142.

Jarocki Stanisław. Druga litewska wystawa sztuk pięknych // Gонец Wileński, 1908-03-01 (14), Nr. 23, P. 2.

Kazimierz Stabrowski: kolekcja prac ze zbiorów prywatnych i muzeum Narodowego w Warszawie / Red. Ewa Góral. Warszawa: Muzeum Łazienki Królewskie, 1997.

Malarstwo i rzeźba. Od starożytności do współczesności // Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN S.A., 2006.

Skalska-Mieczek Lija. Kazimierz Stabrowski – lata studiów i początki działalności twórczej // Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Tom 19. Warszawa: 1975. P. 575–657.

Skalska-Mieczek Lija. Kazimierz Stabrowski: symbolista i wizjoner // Antyki: magazyn sztuki dawnej. Tom. I. Nr. 3. 1997. P. 3–5.

Ne vien grožis. Moters atvaizdas LAWIN kolekcijoje. Sud. G. Jankevičiūtė. Vilnius: LAWIN, 2012.

Peizažo erdvė. I tomas / Sud. N. Tumėnienė, D. Taran-daitė, J. Semenauskienė. Vilnius: LAWIN, 2010.

Peizažo erdvė. II tomas / Sud. N. Tumėnienė. Vilnius: LAWIN, 2013.

Sieradzka Anna. Bal „Młodej sztuki“ w 1908 roku i jego reminiscencje plastyczne i literackie // Biuletyn historii sztuki. Rok XLII, Nr. 2, Warszawa: Instytut Sztuki PAN, 2010. P. 187–198.

I lietuvių dailės paroda: katalogas. Vilnius: Lietuvių dailės draugija, 1907.

IV lietuvių dailės paroda: katalogas. Vilnius: Lietuvių dailės draugija, 1910.

V lietuvių dailės paroda: katalogas. Vilnius: Lietuvių dailės draugija, 1911.

VI lietuvių dailės paroda: katalogas. Vilnius: Lietuvių dailės draugija, 1912.

Paaiškinimai | Explanations

2015 m. advokatų kontora LAWIN pervadinta „Valiunas Ellex“. Kataloge minėdami LAWIN ir „Valiunas Ellex“ meno kolekciją, kalbame apie vieną ir tą pačią kontoros kaupiamą kolekciją.

The law firm LAWIN changed its name to “Valiunas Ellex” on 2015. When we talk about art collection of LAWIN and “Valiunas Ellex” in this catalog, we mention one and the same collection of this law firm.

Asmenvardžių rodyklė | Index of names

Aurier, Albert 123, 125
Austinskas, Edgaras 4
Austinskas, Raimundas 4

Bakstas, Levas (Bakst, Léon) 76
Baltėnas, Arūnas 121
Bergsonas, Anri (Bergson, Henri) 17, 19, 20

Constant, Jean-Joseph-Benjamin 17, 19

Čiurlionis, Mikalojus Konstantinas 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 46, 54, 58, 62, 76, 80, 98, 102, 104, 106, 116, 121, 122, 123, 124, 125

Čistiakovas, Pavelas (Chistyakov, Pavel) 17, 19, 123, 125

Gira, Liudas 30, 31
Grybas, Vincas 124, 125
Gumbis, Jaunius 4, 5, 6, 10, 13, 36, 37, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 80, 86, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 114, 116, 118, 121

Janiševska, Vanda Teresė (Janiszewska, Wanda Teresa) 36, 37, 46
Jankevičiūtė, Giedrė 36, 37
Janišauskaitė-Stabrauskienė, Julija (Janiszewska-Stabrowska, Julia) 14, 15, 18, 20, 26, 27, 30, 31, 36, 37, 66, 78
Jarockis, Stanislovas 30, 31, 34, 35

Kairaitienė, Milda 4
Kapčius, Audrius 4
Kierbedziowa, Eugenia 124, 125
Kilinskienė, Vilma 4, 8, 11, 14, 15
Kuindži, Archipas Ivanovičius (Kuindzhi, Arkhip Ivanovich) 18, 21, 123, 125
Kviatkovskis, Marekas (Kwiatkowski, Marek) 36, 37

Laurens, Jean-Paul 17, 19
Lentzas, Stanislovas 124, 125
Lisickis, Robertas 4

Malčevskis, Jacekas (Malczewski, Jacek) 32, 33

Okunas, Edvardas (Okun Edward) 32, 33

Repinas, Ilja (Repin, Ilya) 17, 19, 78, 123, 125
Rimša, Petras 123, 125
Ropytė, Rimantė Pranciška 4
Rukšaitė, Aurelija Gražina 4
Ruščicas, Ferdinandas 124, 125

Semaškienė, Vanda (Siemaszkowska, Wanda) 30, 31
Semenauskienė, Jurgita 6, 7, 36, 37
Skalska-Mieczek, Lija 36, 37
Stabrauskas, Antanas (Stabrowski, Antoni) 17, 19
Stabrauskas, Kazimieras (Kazimierz Stabrowski) 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 116, 118, 121, 122, 123, 124, 125

Štaineris, Rudolfas (Steiner, Rudolf) 24, 25

Tarandaitė, Dalia 36, 37
Trečiokaitė, Elena 4
Tumėnienė, Nijolė 36, 37

Udalova, Liudmila 4

Valiūnas, Rolandas 4, 5, 6, 14, 15, 24, 25, 36, 37, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 82, 84, 88, 90, 92
Varnas, Adomas 26, 27, 123, 125

Žmuidzinavičius, Antanas 4, 122, 123, 124

Ka-.... „Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionio mokytojas“: katalogas / sudarytoja ir tekstų autorė Vilma Kilinskienė; [į anglų kalbą vertė Robertas Lisickis], – Kaunas, Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, 2016. – 128 p.: iliustr. Lietuvių–anglų k. – Bibliogr.: p. 126. Asmenvardžių r-klė: p. 127.

ISBN

2015 m. Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus Kaune surengė dailininko Kazimiero Stabrausko (1869–1929) tapybos parodą „Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionio mokytojas“ iš privačių „Valiunas Ellex“, dr. Jauniaus Gumbio ir Rolando Valiūno meno kolekcijų. Lietuvių kilmės menininkas, žymiausio Lietuvos dailininko M. K. Čiurlionio mokytojas, pirmųjų lietuvių dailės parodų aktyvus propaguotojas ir dalyvis, Varšuvos dailės mokyklos įkūrėjas ir pedagogas K. Stabrauskas ne tik plačiai visuomenei, bet ir Lietuvos meno pasaulio žmonėms iki šiol nebuvo gerai žinomas, kadangi didžioji jo kūrybos dalis ilgą laiką buvo sutelkta giminės kolekcijose Lenkijoje. Didžiulį įnašą Lietuvos kultūron įnešęs kūrėjas po pirmųjų Lietuvių dailės draugijos organizuotų parodų (1907–1912) Lietuvoje beveik nebuvo eksponuotas, netyrinėta jo aukštos meninės vertės kūryba ir glaudžios sąsajos su M. K. Čiurlioniu. Neakcentuotas K. Stabrausko indėlis atveriant duris į pasaulį tiek jo mokiniui M. K. Čiurlioniui, tiek lietuvių dailei apskritai (pvz., dalyvavimu pirmosiose lietuvių dailės parodose, kur K. Stabrauskas buvo vienintelis tuo metu tarptautiniu mastu pripažintas dalyvis, taip pat aktyviu šių parodų organizavimu, palaikymu, nuolatinio M. K. Čiurlionio ir kt. Lietuvos dailininkų finansiniu rėmimu, jų parodų organizavimu). Parodoje „Kazimieras Stabrauskas – M. K. Čiurlionio mokytojas“ pirmą kartą Lietuvoje eksponuota išsami, visą menininko kūrybos laikotarpį atspindinti K. Stabrausko tapybos darbų kolekcija bei ją lydinti archyvinė medžiaga (pirmųjų lietuvių dailės parodų katalogai, šių parodų ekspozicijų nuotraukos, jų metu išleisti atvirukai ir kt.). Parodos kataloge publikuojami K. Stabrausko tapybos darbai, atskleidžiami dailininko biografijos ir kūrybos faktai, meninės veiklos ryšiai su Lietuva ir M. K. Čiurlioniu.

UDK

Išleido Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55, LT 44248, Kaunas. www.ciurlionis.lt

Spausdino Uždaroji dizaino ir leidybos AB „Kopa“
www.kopa.lt

SPAUDA • DIZAINAS

